Sayı 11 (275)
Kasım 2017
Yıl XXV

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalımov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi“ 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

İsimleri Uğruna...

Yazımızın başlığı bana ait değil, o bir alıntı. 10 yılı aşkın bir zaman önce Rodop dağlarının yetiştirdiği değerli gazeteci Salih Bozov'un bir kitabı yayınlandı ve aynı kitap daha sonra geçen ay kaybettiğimiz yazarımız İsmail Çavuşev hocamız tarafından tercüme edilerek yukarıdaki başlık altında Türkçeye kazandırıldı. Kitapta Bulgaristan'da yaşayan Müslüman-Türk topluluğunun isimlerini koruma uğruna verdikleri mücadeleyi anlatmak için köy köy gezme sonucunda kaleme alınmış ve din, dil ve kültürün bir üst kimliği olarak isim ön plana çıkarılarak bunun korunması için verilen mücadele anlatılmıştır. Yazıma başlık olarak seçtiğim bu kitap, kimliğimizin somut resmi olan isim için verilen mücadelede zulme uğrayanların, hakları uğruna gözünü budaktan esirgemeyen mütevazı, ama son derece haysiyetli ve şerefli olmalarına rağmen, unutturulmaya çalışılan/unuttuğumuz köylülerimizin, hemşerilerimizin, mücahitlerimizin yazılı âbidesidir.

İsimler uğruna neler verilmedi ki... Canlar verildi, kanlar akıtıldı, sevdalar yok edildi, mallar harcandı, hânümânlar yıkıldı. Çünkü isimler sadece bir isimler sözlüğünden seçilerek birbirimizi çağırmaya yarayan sıfatlar değildi. İsimlerimiz bizi tarif ediyor, biz de isimlerimizi tanımlıyorduk. İsimler, bizim kimliğimizin rengi, varlığımızın ahengi olma özelliğini taşıyordu. Elest bezminde Rabbimizle sözleşmemizi akdederken bu güzel isimlerimizle imzamızı atmıştık. "İrciî" emri gelip mezara konduğumuzda da yeniden dirilip Yaratanımızın huzuruna çıktığımızda da yine aynı mübarek isimlerimizle çağırılacaktık. O yüzden ismimizi, kendimizi, sözleşmemizi unutmamak için doğar doğmaz kulaklarımıza Allah ve sevgili Peygamberimizin ismi ile birlikte onların da sevdiği güzel ismimiz haykırılıyordu. Sakın ha... Seni var eden Allah'ı unutmayasın, Hazreti Muhammed'in seni ebedî mutluluğa götürecek kutlu elçi olduğunu unutmayasın, sen Ahmed'sin, Osman'sın sen Fatme'sin, Ayşe'sin, bunun kıymetini bil, buna göre yaşa demekti bu. Aynı zamanda eğer Rabbini unutur, Peygamberini terk edersen, ismini de kaybedersin, kendini de kaybedersin demek anlamına geliyordu bunlar. Nitekim öyle de oldu...

Akıllı insan ibret alır, başkalarının yaşadıklarından sonuç çıkarır. Bugün bizler, dün yaşananlardan ibret almalıyız. İllâ bizim de başımıza gelsin, tecrübe edip görelim dersek, zarardan başka bir şey görmeyiz.

Öyleyse isimlerimizi uğruna bilinçli bir koruma mücadelesini Müslüman-Türk toplumunun fertleri olarak herbirimiz vermeliyiz. İzira isim, dindir... İsim, dildir... İsim, medeniyettir... İsmimiz, resmimiz ve cismimizdir...

Vedat S. Ahmed

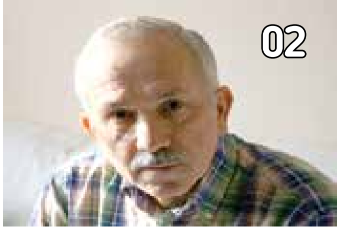

İÇİNDEKİLER

02 Hatırda Değil, Satırda Kaldığı İçin...
06 Because She Is Türk!*
08 Çocuklara Güzel İsim Koymak
09 Çavuşoğlu, Yoksa Bize Dargın Mısın?
10 Müslüman İsimlerinin Değeri
12 Gönülleri Kenetleyen İftar Sofraları
14 Şiiristan
15 "Cehennem'den Bir Nebze"
16 Kızanlık'ta İskender Bey Camii
17 İsmail A. Çavuşev

İmzalı yazılardan, ilân ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

Hatırda Değil, Satırda Kaldığı İçin...

Belene Makûmu, Araştırmacı-Yazar Mehmet Türker ile Söyleşi

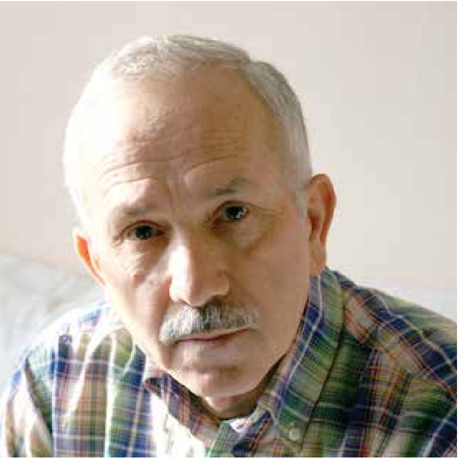

Mehmet Türker 1950 yılında Sindelli'de (Kırcaali) doğdu. Sofya Üniversitesi'nin Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Bulgaristan'da birçok gazete ve dergide Türkçe ve Bulgarca yazıları yayınlandı. Jivkov'un 1984'te başlattığı asimilasyon politikasını desteklemediği için tutuklanıp Belene Ölüm Kampına sürüldü. 1989'da ailesiyle sınır dışı edildi. Sırasıyla "Türkiye Gazetesi", "Ekovitrin Dergisi"nde muhabir olarak çalıştı. Gazetecilikten emekli olan ve hâlen "Rumeli Dergisi"nin yayın koordinatörlüğünü yapan. Türker'in kaleminden şu eserler yayınlandı:
"Zulmün Ateş Çamberi-BELENE"-Hatırat; "Gölgedeki Kahraman"-Hatırat; "Hazanda Son Yolculuk"-Hatırat; "Kalem Kılıçlaşınca"-Eleştiri; "Bozgun Zamanı-1"-Roman; "Bozgundan Sonra-2"-Roman; "Vatan Yasak Özgürlük Uzak-3"-Roman; "Beyaz Ölüm"-Öyküler; "Sindelli"-Monografi

MÜLÂKAT: ÖZLEM TEFİKOVA

▶ ***Mehmet Bey, kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Nerdensiniz, ne iş yapıyorsunuz?***

Komünistlerin Bulgaristan'da idareyi ele geçirmelerinden (1944) altı yıl sonra dünyaya gelmişim. 1966 yılında ailemizde altıncı kardeşim Halil dünyaya geldi. Adını da büyük dedemin adını koydular. Beni Bulgaristan okuyucusu Halilov olarak bilir. Koşukavak'ta lise öğrenimini tamamladıktan sonra Sofya Üniversitesi'nin Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'nden mezun oldum. Öğretmenliğimin ilk üç yılında Koşukavak ve Sindelli köyü okullarında Türkçe öğretmenliği yaptım. 1974-75 ders yılından sonra Türkçe eğitim yasaklanınca başka derslerde öğretmenliğime devam ettim, ta ki tutuklandığım 3 Ocak 1985 yılına kadar. O güne kadar Bulgaristan'da birçok gazete ve dergide Türkçe ve Bulgarca yazılarım yayınlandı. Jivkov'un 1984'te başlattığı asimilasyon politikasını desteklemediğim için tutuklanıp Belene Ölüm Kampına sürüldüm. Buradan sonra bir yıl Bobovdol'daki tutukevinde kaldıktan sonra, 1987 yılında kamptan çıkarılıp Köstendil'in Dragoviştitsa köyüne sürgüne gönderildim. Burada kaldığım 16 ay süre içinde ikinci çocuğumuz dünyaya geldi. 1988 yılın Eylül ayı sonunda sürgünlük sona erince, köyüme döndüm. 1989'un Mayıs ayında ailece sınır dışı edildik. İstanbul'a yerleşince, muhabir olarak çalıştım. Gazetecilikten emekli olsam da hâlen "Rumeli Dergisi"nin yayın yönetmenliğini yapmaktayım. Yazarlığa 2002 yılında Belene hatıralarını yazmakla başladım ve daha sonra eleştiri, roman, hikâye ve monografi türünden toplam 9 esere imzamı koymuş oldum.

▶ ***Kısa bir zaman önce hacı oldunuz. Bulgaristan Müslümanları Başmüftülüğünün organizasyonu ile "vatanın yasak, özgürlüğün uzak" olduğu yıllardan sonra hacca gitmek nasıl bir duygu? Konuşmamıza bununla başlayalım.***

Ömrümün 39 yılı Bulgaristan'da komünist rejiminde geçti. Rejimin ana hedeflerinden biri vatandaşları ateist olarak yetiştirmekti. Nitekim bizim ailemizde doğduğum günden beri beş vakit namaz eksik olmamıştır. Babam Hafız İsmail, 11 yaşında hafız olabilmiş, dedesi ise 17 yıl İstanbul medreselerinde eğitim alarak 'molla' ünvanı taşımaktaymış. Böyle bir aileden gelmem hasebiyle, ben anca dini ibadetlerimi Türkiye'ye intikal edince yapmaya başladım ve maddi durumum elverişli olduğundan 2016 yılında Sofya Başmüftülüğü kafilesiyle hac farizasını da yerine getirmiş oldum. Kâbe

ve Mescid-i Nebevi'deki duygular iyi bir şairin diliyle tarif edilebilir, yahut da gidip yerinde yaşanır. Tabi, 'özgürlüğün uzak' olduğu bir ülkede hacca gitmek bizlerin hayalinden bile geçemezdi. Çok şükür ki, totaliter rejim çöktü, benim gibi binlerce Bulgaristanlı Müslüman orucunu da tutuyor, zekâtını da veriyor, camilerde namazını da kılıyor ve haccını da yerine getirebiliyor.

▶ "Kalem kılıçlaşınca" ne oluyor? Bu kitapları neden yazıyorsunuz? Zor değil mi yarayı tekrar ve tekrar yaşamak yazarken?

"Kalem Kılıçlaşınca" benim üçüncü kitabımdır. Bu Bulgaristan Türkleri edebiyatçıları arasında şiir, öykü ve roman türlerinde hiç şüphesiz ki en başarılısı olan Ömer Osman Erendoruk'un eserleri üzere bir eleştiri kitabıdır. Bu eserde yazar ve şair Erendoruk Jivkov'un totaliter rejiminin perde arakasını yansıtmıştır. Birçok Bulgaristan vatandaşının haberi bile olmadığı, bazı fertlerine reva görülen gayriinsani uygulamaların gerçek yüzüdür, Müslüma Türk halkının eriyişidir, ızdırabıdır, çilekeş hayatıdır...

Biz kendimizi bu millete adamış insanlarız. Geriye dönüp acıları yaşamak zor, lâkin bir atasözü var 'hatırda kalmaz, satırda kalır' diye. Birinin tarihimizde acı gerçekleri yazması gerekti ve karınca kararınca yazmaya ve okuyucu kitlelerine ulaşmaya çalıştık.

▶ "Gölgedeki Kahraman" kimdi? Şimdi Belene dile gelse ne anlatır sizce?

"Gölgedeki Kahraman" hatırat kitabı Nuri Turgut Adalı'nın hayatıdır. Bulgaristan Türkünün yakın geçmişinde -komünist rejim yıllarında- belli kişilerin hayatının nasıl karartıldığı vardır. Nuri Turgut Adalı bunlardan biridir. Hayatının 23 yılı cezaevi, karakol ve sürgünde geçen bir ağabeyimiz. Diğerlerine ibret olsun diye devlet yetkililerin seçilen bir 'kader kurbanı'. Casuslukla suçlandı, ama Türkiye'de gazi emekliliği bağlanırken, Türk devletinde bir belge, T.C. diplomatlarıyla hiç bir irtibatının ispatı bulunamadı. Son hapse girmesinin sebebi ise bir şiirdi. Rejimin gazabına uğrayan sadece o değildi. Eski Zağra'daki siyasi hapishane binlerce Türk'ün kendi Türk kimliğine sevgi ve bağlılığından dolayı totalitarizm (45 yıl) yılları boyunca hep doluydu.

▶ Mehmet Bey, dergimizin 11. sayısının konusu "İsim ve Müslüman". Bulgaristan'da Türk ve Müslüman kimliğinin korunması için mücadele verenlerden birisiniz. O yıllarda ne oldu? Siz neler yaşadınız?

Bulgar devleti Osmanlı'nın Balkanlar'dan çekilmesinden sonra kendi topraklarını Türk ve Müslüman unsurundan temizleme çabasındadır. Faşist dönemde de komünist dönemde de zaman zaman göç düzenlenir, yüz binlerce insan ülke-

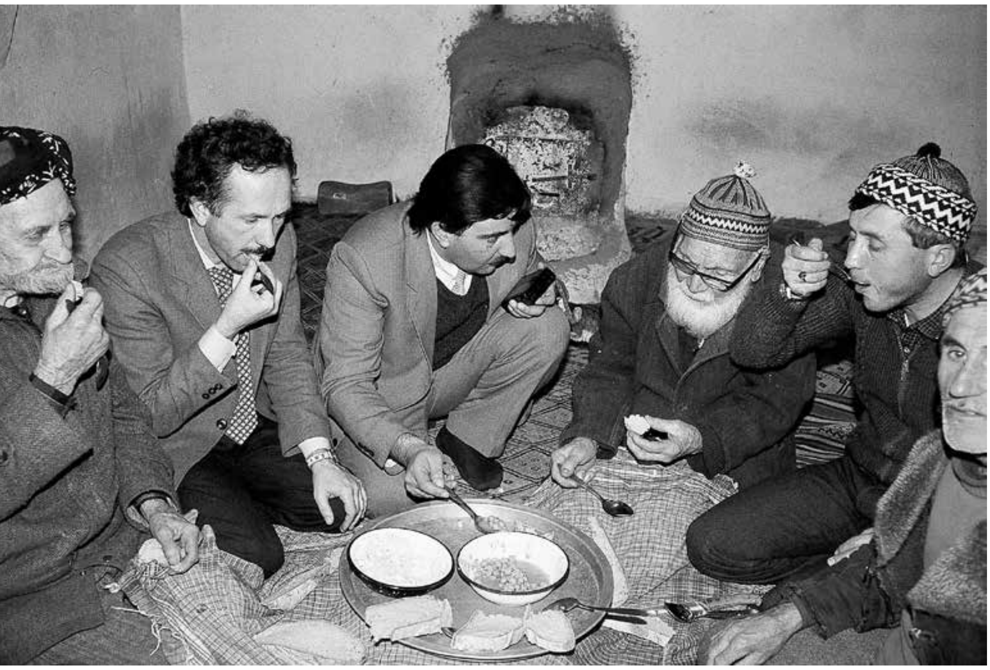

sini terk eder. Özellikle komünizm döneminde din eğitimi rafa kaldırılıp dini kimliğine de tecavüz edilir. 1970'li yılların başında Türkçe eğitim yasaklanarak, Türk kimliğin gelişmesine de set çekilir. İnsanın milli kimliği ile dini kimliği elinden alınırsa, ne kalır, bir hiç. İşte 'hiç' olmamak için kelleyi torbaya koymak vardı, canı pahasına direnmek gerekiyordu. 1984-89 yıllarındaki Türklerin ve Pomakların direnci daha sonra aklıselim Bulgarlarca da "Bulgaristan demokrasiye Türklerin direnci sayesinde kavuştu" diye itiraf edildi. Bu dirençte hayatını kaybedenler oldu, sakatlananlar oldu, ömür boyu psikolojik travma ile hayata tutunmaya çalışanlar vardır. Bu direncin en acısını Belene Temerküz Kampına düşenler yaşadı. Burada yargısız cezalananlardan bir kısmının aileleri maddi yoksullukla boğuştu, bir kısmı inanılmaz psikolojik baskılara maruz kaldılar. Eksi 29 derecede soğuk koğuşlarda bırakıldılar ve buna rağmen çok azı taviz vererek evlerine döndüler. 500'e yakın Türk de sonuna kadar direndiler.

İsim için miydi her şey Mehmet Bey? Son muydu başlangıç mı isim mücadelesi? İsim nedir sizce?

1984-89 yılları bizler için bir milattı. Türklerin "var olmak" mı, "yok olmak" mı davası ortadaydı. Bir kısmı pes etmişti, bir avuç azınlık da var olmak için ölümü göze almıştı. Direnilmeseydi, başta Türkiye olmakla, hür dünyaya duyurulmasaydı, olacaklar bugünkünden çok farklı olurdu.

Sınır'ın öte tarafında ne oldu? Türklük için anavatana gidenler ne yaşadı? Biraz bunu anlatır mısınız? Türkiye'de Türk olmak nasıldı onlar için? Yerli halk nasıl karşıladı "Bulgar Türklerini?"

Türkiye'de daha önce yıllarca dış Türklerden bahsedilmemiş. Sadece sıradan vatandaş değil, siyasi ve diplomasi çevrelerinin bile Bulgaristan'daki Türklerin varlığından bihaber olduklarını gördük. Birilerine çektiğimiz çileleri anlatırken, acıyıp üzüldüğünü gördüm. Birilerinin "Bir isim uğruna oradaki işinden evinden barkından vazgeçilir mi?" dedikleri oldu. Türkiye gerçeğini biz de pek iyi bilmiyorduk. Benim için Türkiye'de, Türk vardı ve görüş farkı yapmaksızın herkesi aynı kefeye koyuyorduk. Bulgaristan'dayken Aziz Nesin'i de Nazım'ı da Orhan Kemal'i de Türkçe yazdığı, Türk olduğu için okuyorduk. Meğer kazın ayağı öyle değilmiş. Burada iki kutup ve bu kutuplarda sağ ve sol olduğunu gördük. Sol kesim bize "komünizmden nasıl vazgeçilir" diye sitem etti, soğuk davrandı. Ülkücüler "Turan sınırlarını boşaltıyorsunuz" diye mesafeli kaldılar. Allah'tan devlet bizlere sahip çıktı. İlk iki yıl kiramız ödendi, göçmen konutlarını uygun fiyatlarda satın alabildik. 29 yıl sonra Bulgaristan göçmenlerinin Türkiye'de orta direğin üzerinde bir tabaka oluşturduğunu söyleyebilirim. Eğitime önem verdiler ve üniversite çağındaki göçmen çocukların yüzde 80'i yüksek öğrenim görmüş ve görmektedir.

Bulgaristan'a dönelim yine. O zaman mücadele verenlerin çocukları çok farklı bir dünyaya doğdular. Görünüşte her şeyleri var, ama kimlik sıkıntıları çok büyük. Bu konuyu siz nasıl yorumluyorsunuz?

1991 yılından beri devamlı Bulgaristan'la irtibattayım. Yılda dört beş kez ziyarete gelir, internet üzerinden günlük gelişmeleri takip ederim. İmam hatiplilerin Bulgaristan Türklerin kimliğinde çok önemli yeri var. Buradan mezun olanlar diline de kimliğine de ibadetine de hâkimler. Evlerinde Türk tv kanallarını izleyen ailelerin çocukları da kusursuz Türkçe konuşuyorlar. Ama temelde sistemli bir eğitimin de eksikliği fark ediliyor. Türkçe yazı kül-

türleri yok. Giderek dinden uzaklaşıldığı da göze çarpıyor. Birçok köy camilerinde imamın ardında bir iki kişi var. Yani ailede din kültürü eksikliği genç nesillere de yansımış. 1989 göçü başladığında devlet yetkililerin ülkedeki Türk ve İslâm şuuruna sahip kişilerin ilk etapta sınır dışı edilmesi kararlarının belgeleri de mevcut. 1989'dan bugüne kadar Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 6-700 bini bulmuştur. Böylelikle Komünist diktatörlüğün aldığı kararlar neticelenmiştir. Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç bugün de devam etmektedir.

Bir değerlendirme yapmanız gerekse 1989 yılından bugüne kadar Bulgaristan'da Türk Müslüman toplumu bir ilerleme kaydedebildi mi? Mücadele verenlerin mücadelesine değdi mi?

Bulgaristan'da demokrasi döneminde bir anarşizm yaşandı. Üst düzeydekiler devlet malını ganimet bilip çalıp çırparken, halk demokrasinin sarhoşluğunda boğuldu gitti. Türkiye vizesi alamayanlar Avrupa ülkelerine iltica ettiler. İşten, çalışmaktan korkanlar evinde kaldılar, o gün bugün halâ sefilleri oynamaktalar. Bir avuç Türk kendi öz benliğine kavuşup, gerçek bir Müslüman Türk gibi yaşamakta olsa da bu deve de kulaktır. Demokrasi gömleği Bulgar halkına büyük geldi. Müslüman Türk halkının büyük çoğunluğu da bu demokrasinin nimetlerinden faydalanamadı kanısındayım.

Biz Türk-Müslüman kimliğimizi koruyabilmek için canımızı feda etmeye hazırdık. Çünkü kimliksiz insan bir hiçtir. Sadece kuru kuruya "Türküm, elhamdülillah Müslümanım" demek de bir şey ifade etmez. Türk isen, Türkçe konuşur, Türklüğün manevi değerleriyle yaşarsın. Türk ismi taşırsın, Avrupa ülkelerinde başkalarına yaranmak için Bulgar adı, Bulgar kimliği taşımak, ırkına ihanettir. Bulgarlara özenip elinin küçük parmağında bir santimetre tırnak büyütmek de marifet değil. Müslümansan, sadece bayram diye camiye gitmekle de Müslümanlık olmaz. İslâm'ın şartı vardır. Türkiye'nin dışında Türk ve Müslüman olmak kolay değil, bunun da farkındayım. Ama o ülkeyi vatan seçtiysen anayasal haklarını savunacaksın, hayat savaştan ibarettir. Seçmeli ders de olsa, anadiline öncelik vereceksin, en azından beş vakit namaz kılabilecek kadar Kur'ân'dan sûreler öğreneceksin. Atalarının mezarlarını ziyarete gittiğinde Fâtiha ve İhlâs surelerini okuyamazsan, oraya gitmenin ne anlamı olur?

Annenin veya babanın cenaze namazına abdestsiz duruyorsan, sen Müslümanlıktan çık daha güzel olur!...

Yani son olarak gençlere tavsiyem, o ülkenin verdiği imkânlardan yararlanarak, bir Türk, Müslüman olarak yaşamaya çalış. Diğer dinden ve ırklardan olanlar tez veya geç seni dışlarlar. Biz bunu geçen asrın ortasından sonra çok gördük. Sofya'da radyo ve basın-yayın hayatına atılan entelektüellerimizden Bulgar kızlarıyla evlenenlerin akıbetini gördük. Hiç biri mutlu aile yuvası kuramadı. Zamanla ayrılıklar başladı, ayrılmayanların da çocukları daha ilk kuşak iken Bulgar'la evlenip, eriyip gittiler. Böyle evliliklerde ilk anlarda herşey toz pembe gider, ama bir gün "Vyatır eçi balkan stene" veya "Kray Bosvora şum se vdiga" şarkıları sofranızda söylenmeye başlayınca, rahatınız kaçar. Bundan dolayı pişman olursunuz, ama sonraki pişmanlık fayda etmez demiş büyüklerimiz. ۞

BECAUSE SHE IS TÜRK!*

ÖZLEM TEFİKOVA
GAZETECİ

Eskilerden gelen bir söz vardır: "Nomen est omen - isim kaderdir." Fakat bu yazıda ismin yara halinden bahsedeceğim. Bilenler bilir, öyle olur ki bazen ismin en sevdiğin yaran, seni sen yapanların en büyüğü, en özelin olur... O kadar ki, bir şekilde uzaklaştırmaya kalksalar senden, koşup gidersin peşinden...

Ama gittiğin yerde ismin de sen de yabancısınızdır artık. Yeni dünya yeniden şekillendirmek ister ismini, yeniden şekillendirmek ister seni. Yeni dünya alır ismini bir çocuğun oyuncağı eline aldığı gibi ve kurcalar... Yeni şekillere sokmaya çalışır. İsminle beraber seni de...

Hayattan sonra insana verilen ikinci değerdir isim. Bu kısa harfler bütünü hayatın boyunca sende ve senin de onlarda kalman gerekir, başka türlü yapamazsınız ne sen ne de harfler.

Bazen harf yetmezleği yaşanır isimlerde. Başlarda bu eksiklik bir şaşkınlığa sebep olur, ama sonraları bu eksiklik de ismin bir parçası haline gelir.

Ben Özlem. Hep böyle başlarım söze bir yere gittiğimde, bir yerde kendimi tanıttığımda. Bulgaristan'da doğdum. İsmi Özlem olsun demiş annemle babam. Ama kayıtlara nasıl geçecek? demiş memur. Bu ismi yazmak için elimizde harf yok. Sizin harfinize yakın bir harf var onunla yazalım, "Юзлем" (Yuzlem) demişler böylece... Ve bundan sonra başlamış iki harf kardeşliği. Öyle bir bağlanmışlar ki birbirine, artık biri giderse diğeri yaşayamazmış. Birbirini tamamlayan iki can gibi olmuş bu iki harf. İsmin sahibine sorsalar ki "sen hangisisin?" Ben ikisiyim, der. İkisinin bir bütünü.

İki dilde de beş harfle yazılır Özlem. Ama içinde neler yok ki neler... Dedemin masallarından, yürüdüğüm sokaklara, dinlediğim türkülere, annemin duasından babamın hayaline... Halamın telefonda "Kızım Türkiye'den ne getirelim sana?" sorularından benim "Türkçe masal kitabı getirin." cevaplarıma ve Dede Korkut'un hikayelerinden Keloğlan masallarına... Keloğlan'ın geçtiği yollardan ve Sarı Kız'ın sarı ineğinin içtiği sulardan o kadar çok şey var ki bu harflerde...

Bulgaristan'da hayatım kolay aslında. Çok şükür artık ismini savunmak zorunda değil halkımız. Bulgarca da yazılsa ismin Türkçe de olsa "Türksün" derler. Kabul ederler kimliğini, mutlu olursun. Kendin olmaktan başka istediğin bir şey yoktur ki zaten... Bazen saygıyla gelir bu deyiş, bazen alayla, öfkeyle. İkisini de yaşamadım desem yalan olur. Ama Bulgaristan'da normal, demeye alışmışız ya. Sıkıntı yok...

Sıkıntı Türkiye'de başlıyor bu hikâyede.

Sen şimdi saf Bulgar mısın? diyorlar.

Hayır Türküm, diye cevap veriyorum.

Ama nasıl olur... Bulgaristan'da yaşıyorsun, diye devam ediyor kız.

Osmanlı zamanından kalmışız orda, diyorum... Hem gururla hem de terk edilmiş bir kütüphanede kalmış bir kitap gibi hüzünle.

Sonra kütüphaneye gidiyorum ... "Yuzlem, senin Türkçen ne kadar güzel!" diye hayret ediyorlar.

Çünkü Türküm, diyorum.

Nasıl ki bu Türklük, diyorlar... Aslen nerelisin?

Zor soru. O kadar çok yerdenim ki... Hangisini söylemem lazım? Topraktan gelmeyen, toprağa bağlı olmayan bir Türklük bizimkisi, nasıl anlatırım ben bunu...

Böyle işte canlar, yaradır isminiz bazen. Şifa aramak için çıkarsınız yollara... Merhem dediğiniz şey kelimelerdir... Hikâyelerle tanışırsınız sizinkine benzeyen. Yalnız değilmişiz dersiniz...

Türkiye'de çok Balkan hikâyesi dinledim. O hikâyelerde ben varım, Ethem Baymak'ın ressamı bir resim çiziyor mavide... Bizim komşu kızı "Merhaba" diyor ona...

En zor dönemlerimden birini yaşıyordum Türkiye'de. Aylarca Türk olduğumu kabul etmediler. Bilmiyorlar ki, diye teselli etmeye çalıştım kendimi. Sonra içim-

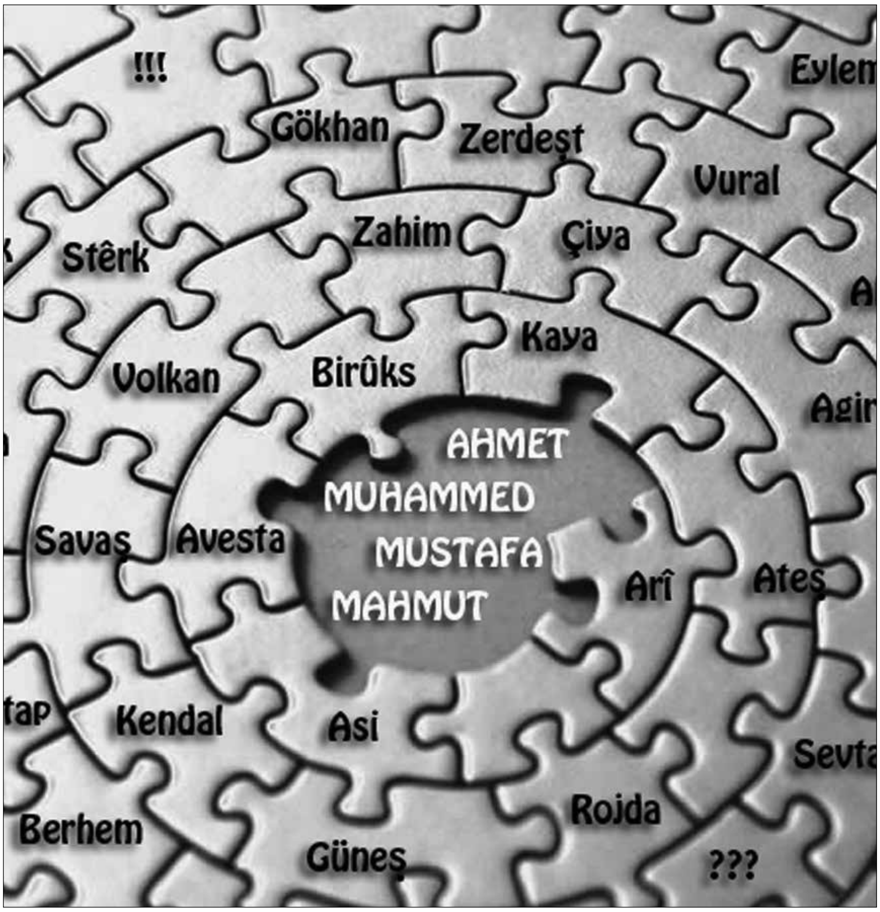

den bir ses "Bilmiyor ama neden seni olduğun gibi kabul edemiyorlar?" diye başladı haykırmaya.

Bosnalı kızlardan geldi aradığım soruların cevabı. Leyla Ziliç ve Selma Aliç Bosna'yı anlattılar bana. Ama öyle çok konuşmadılar... Selma elinde bir iğne ve renkli iplerle beyaz bir kumaş üzerine birşeyler dikiyordu. İğneyi her batırdığında daha fazla belirgin oluyordu resim...

Bu, dedi, bizim bayrağımız, Bosna bayrağı. Bunu kabul etmiyorlar şimdi, ama bizim için bayrak bu...

Öyle iyi anladım ki onu...

***

Bir zaman sonra Türkçe'yi ve kelimeleri konuşuyoruz aramızda. Yabancı ve yeni olan her şey insana heyecan veriyor ya... Türkçe'de "kız" kelimesini inceliyorlar. Hayretle dinliyor ve anlamaya çalışıyor. Bakın diyorlar, Türkçe'de kız var sadece... Ama İngilizce'de ve Boşnakça'da farklı. Mesela "girl, my daughter" olarak ayrılıyor. Türkçe'de ise anne çocuğuna kızım diyor, karşıdan geçen biri de kız diyor... Ben anlamakta zorlanıyorum bunu. Hiç farkında olmadım şimdiye kadar çünkü...

Onlar da anlamadığıma hayret ediyorlar. O kadar açık ve ortada ki fark...

Sonra cevap geliyor Leyla'dan: "Because she is Türk!" - "Çünkü o Türk!"* diyor Bosnalı arkadaşım Leyla Ziliç.

Ve artık evimdeyim! Çünkü insanın evi kendi olabildiği yerdir...

YÂ GAFFÂR!

Ebû Hüreyre (radıyallahü anh) anlatıyor: Rasûlüllah (sallâllâhü aleyhi ve sellem)'in şöyle dediğini işittim: *"Bir kul günah işlediğinde: Ya Rabbî! Bir günah işledim, beni bağışla" derse, Rabbi: Demek kulum, günahları bağışlayan ve cezalandırmayan bir Rabbi olduğunu bildi o halde kulumu bağışladım" der. Sonra Allah'ın dilediği kadar bir süre geçer. Kul yine günah işler ve "Rabbim! Bir günah işledim, beni bağışla" der. Rabbi yine: Demek kulum, günahları bağışlayan ve cezalandırmayan bir Rabbi olduğunu bildi. O halde kulumu bağışladım" der...*

"İbrahim de demişti ki: Rabbinin Rahmetinden sapıklardan başka kim ümidini keser?" (el-Hicr, 15/56)

Allah'ım!
Ümit ver bize!
Bizi ümitsiz bırakma!
Bizi bizimle bırakma!
Bizi Sensiz bırakma!

"Bizi affet, bizi bağışla, bize merhamet et!" (el-Bakara, 2/285)
Allahüme'ğfir-lî!
Allah'ım bizi bağışla!
Allah'ım bizi bağışla!
Allah'ım bizi bağışla!

Ve O "dehşetli Günde" Rabbim,
Varınca Huzuruna;
Gaffâr adınla ört günahlarımızı!
Bu dünyada ve ahirette
Ne olur,
Bizi utandırma Rabbim!
Ne olur, bizi utandırma!
Âmin! Âmin! Âmin!
Velhamdü lillâhi
Rabbi'l-âlemin!

ÇOCUKLARA GÜZEL İSİM KOYMAK

PROF. DR. İSMAİL LÜTFİ ÇAKAN

Hazreti Peygamberin bildirdiğine göre güzellik (ihsan), Allah Teâlâ'nın her konu ve işte emrettiği temel özelliktir. Bu sebeple ihsan, İslâm standardıdır. Bu standardın isimlerde de aranması pek tabiîdir. Nitekim Peygamber Efendimizin hem sözlü hem de fiilî sünneti bu istikamettedir.

Târihen sabittir ki, Peygamber Efendimiz, ashabı ve onların çocukları ile yakından ilgilenir, hallerini sorar araştırırdı. Meselâ, bir keresinde çocuğu doğduğu için namaza geç kaldığını öğrendiği bir sahâbîye; *„Ona isim koydun mu?"* diye sormuş, „Hayır henüz koymadım" cevabını alınca da çocuğu kendisine getirmesini istemiştir. Getirildiğinde çocuğun başını mübarek elleriyle okşamış ve ona Saad ismini vermiştir.

Rasûlüllah (s.a.s.)'in bu uygulaması genel bir uygulamadır. Ashâb-ı kiramın büyük çoğunluğu özellikle Medine döneminde, yeni doğan çocuklarını, ilk tadımı başlatması (tahnîk), isim koyması ve dua buyurması için Hazreti Peygambere getirmeyi âdet edinmişlerdi. O da kendisine getirilen çocuklara, genellikle; Allah'a kulluğu esas alan isimleri, geçmiş peygamberlerin adlarını, iyi halleriyle bilinen (salih) kişilerin isimlerini ad olarak vermekteydi.

Öte yandan Hazreti Peygamber sadece yeni doğanlara güzel isimler vermekle yetinmiyor, Müslüman olmak için huzuruna gelen insanların çirkin isimlerini de güzelleriyle değiştiriyordu. Yine bu uygulama, isimlendirmede insanları etkileyen, *„geçmişe vefa"* ve *„takdire dayalı özenti"* duygularını daha üst bir duygu ile yani insanın evrendeki asıl konumu, kulluk vasfına ağırlık ve öncelik veren bir duygu ile ıslah etmek demekti. Bu da pek tabiî idi. Zira her iki dünyada da mutlu olmasını istediği „mükerrem varlık insan" ile ilgili her konuya büyük önem atfeden İslâm>ın, isimler ve isimlendirme mevzuuna ilgisiz kalması beklenemezdi. Hz. Peygamber, çok sevdiği ümmetinin, sevdiği güzel isimlerle anılmasını istiyordu. Hatta o, işin ahirete uzanan boyutunu hadisimizde şöyle haber veriyordu: *"Kıyamet günü siz, adınız ve babanızın adıyla çağrılacaksınız. Bu sebeple isimlerinizi güzelleştiriniz."*

İsimlerde aranan güzelliğe açıklık getiren bir hâdis-i şerif de şu mealdedir: *"İsimlerin Allah katında en sevimli ve makbul olanı Abdullah ve Abdurrahman'dır."*

Çocuklara güzel isimler konmasını tavsiye eden ve hayatında bunu fiilen ve istisnasız olarak uygulayan Peygamber Efendimiz, birden çok isim ve künyesi olan şahısların, en güzel isim ve künyeleri ile çağırılmalarını da tavsiye ederdi.

Her toplumun, çocuklarına ad koyarken değişik yaklaşımlar içinde olması ve farklı yöntemler uygulaması mümkün ve tabiîdir. Bu yaklaşım ve yöntemleri etkileyen de birinci derecede inanç sistemleridir. Dünyanın küçüldüğü, kültürel alış-verişin sınır tanımazlık noktasına ulaştığı günümüzde kendi değerlerimize uygun, güzel isimlerle, çocuklarımızın kimlik ve kişiliklerini korumalarına yardımcı olmak, bu gün, herhalde her zamankinden daha büyük önem kazanmış bulunmaktadır.

Bize öyle geliyor ki *„Allah, verdiği nimetin izinin kulu üzerinde görülmesinden hoşnut olur"* hadisi sahip olduğumuz İslâm nimetlerinin izinin, çocuklarımıza koyacağımız adlara da yansımasının gereğine ve güzelliğine işaret etmektedir.

Çocuklarımız güzelse -ki mutlaka güzeldirler-, onlara güzel isimler koymak da anne ve babalara düşen bir güzel ve kutlu görevdir. O halde Müslüman yavrularının „isimlerinden tanınır" olmaları, ailelerin sorumluluğundadır. Zira bir ayette belirtildiği gibi ***„İman ettikten sonra kötü ad sahibi olmak ne çirkindir."***

ÇAVUŞOĞLU, YOKSA BİZE DARGIN MISIN?

Şairler hep hüzünlü olurmuş, derler. O da hüzünlüydü. Derdi vardı şairin. Türk gençliği için üzülüyordu. "Nereye gidecek bu yollar?" diye endişeleniyordu.

Ondan çok şey öğrendi gençler, ama bir türlü öğrendiğine ikna edemediler onu. Daha fazla ciddiyet istiyordu Hoca. Kırgındı belki... Şairler ve hocalar kırılırmış bazen halkına. Haklıydı belki... Şair olmayanlar anlayamazmış şairleri.

Ömrünü Türkçe'ye ve Türk gençliğine adamıştı İsmail Çavuşev.

1940 yılında doğmuştu ve 1965 yılında Sofya Üniversitesi Türkoloji bölümünden mezun olduktan sonra aynı üniversitede öğretim görevlisi olarak görev yaptı kısa bir zaman. Siyasette bazı değişiklikler meydana gelmeye başladığında görevden alındı.

Yıllarca "Filiz", "Halk Gençliği", "Yeni Işık", "Hak ve Özgürlükler", "Yeni Sabah", "Müslümanlar" dergisi dergisinde yazılar yazıp editörlük yaptı, "Gazetecinin Artık Yılı"nı yaşadı. Çocukların Türkçe öğrenmesini, Türkçe düşünmesini istiyordu, o yüzden ve "Hilâl" çocuk dergisini kurup "Müslümanlar" dergisi ile birlikte toplumumuza ulaştırmaya başladı. Bununla da kalmayıp kitaplar yayınladı. "Dilek", "Bulgaristan Türklerinin Çocuk Şiiri", "Yay Burcu", "Terapi Patikası", Başmüftülüğümüzün Türkçe ve Bulgarca olarak yayınladığı "Her Gün Bir Hediye" kitaplarından sadece bazıları.

Kalbe dokunan bir üslupla yazıyordu şiirlerini. Mevsimlere, yıllara, aylara şiirler yazmıştı ve Eylül'e! 30 Eylül 2017 yılı cumartesi günü onun için açılan özel parantezin kapanacağını kim bilebilirdi ki. O gün kaybettik Şairi.

Şairlerin başka bir özelliği daha vardır, herkesçe bilinmeyen. Hayatla da ölümle de barışıktırlar. O kadar ki "Unutulmak"tan geçme ihtimallerinin olması bile vazgeçirmez onları inandıkları yolda yürümekten!

"Unutulmak - bu en eski bir masal.
Gönül bir türlü razı gelmiyor buna.
Biliyorum, ardımdan bir özlem kalacak en son
Görmediğim, duymadığım, bilmediğim şeylere.
Bir gün, bir yıl, beş yıl sonra ölümden,
Ve bu yolda ne ilk, ne sonuncu olacağım,
Toprağa düşmüş küçük bir zerre -
Bir gün unutulacağım..." dedi İsmail Çavuşev son kitabı "Yay Burcu"nun birkaç ay önce basılan 2. baskısında....

Ama unutulmayacaksın İsmail Çavuşev! Kalbimizde sevgi ile yaşayacaksın hep!

ÖZLEM TEFİKOVA

CİDDİ ADAMDI

Hâlâ İsmail Çavuşev'i kaybetme acısı içerisindeyiz. Aklımdan hiç çıkmıyor desem yeridir. Onunla az çok anılarım var, İsmail benim yaşıtımdı. Onunla ilk defa Sofya "Kliment Ohridski" Üniversitesi'nde karşılaşıp tanıştık.

Daha önce ismen birbirimizi biliyorduk. Ben, seyrek de olsa "Halk Gençliği" ve "Yeni Işık" gazetelerine yazılar yazıyor, o da söz konusu gazetelerde çalıştığı için yazılarımı düzeltip basıma hazırlıyordu. Ama hayatın cilvesinde bakın ki, ben üniversitede öğrenciliğe başlarken yaşıtım olan İsmail gazete çalışmaları dışında bir de aynı üniversitede kadro dışı ücretli hocalık yapıyormuş. Bu durumdan sıkılmadım diyemem. Nerden nereye? Adam benden on yıl ilerilere gitmiş. Kader işte!

Aslında ben de on yıl önce üniversiteye başvurmuştum, ama bütün evraklarım (lise diplomam dahil) "yolda" kaybolmuştu. "Kaybolma" sebebi de benim yerli yöneticilere yağcılık yapmayıp onlara karşı "dik" durmammış. Neyse ki on yıl sonra bu derdi çözdük ve işte İsmail Çavuşev karşımda... Benimle kırk yıllık bir dost gibi konuşmaya başladı. Bir "büyük" gibi tavsiyelerini sıralayıp durdu. Gerçekçi olduğum takdirde hiçbir şeyden korkmamam gerektiğini belirtti. Bir de kendini dokunulmaz gibi görenlere baş eğmememi... Bu tavsiyelerden sonra ısınıvermiştim kendisine. Oysa konuşma stilinde ve davranışlarında çok ciddi bir görünüşü vardı...

SABRİ CON

İslâm'la gurur duymanın bir göstergesi olarak

MÜSLÜMAN İSİMLERİNİN DEĞERİ

FUSSİLET SÛRESİNİN 33. AYETİNİN TEFSİRİ

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Allah'a davet eden salih amel işleyen ve "Kuşkusuz ben müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kimdir?

DR. SEFER HASANOV YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Söz konusu ayette Allah Teâlâ, başka bir ayetinde geçen emrine boyun eğenleri övmektedir. O ayette şöyle buyurulmaktadır: "Rabbi'nin yoluna, hikmetle ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir."

Övgü, "hiçkimse" manasına gelen "kim" retorik sorusu ile ifade edilmektedir. İşte bu şekilde muhatap, Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve alenen ben Müslümanım diyenden daha güzel sözlü bulunmadığını itiraf etmeye mecbur bırakılmaktadır.

Ayet Mekkî olup Müslümanların azınlık olduğu, kendileriyle alay edildiği, rencide edildikleri, kendilerine zulüm, adaletsizlik ve baskı yapıldığı bir ortamda nazil olmuştur. Böyle olunca bu gibi çirkin sözlü sataşmalara nasıl cevap verilmesi gerektiği sorusu gündeme gelmiştir. Cenab-ı Allah da cevap mahiyetinde şu sözleri inzal buyurmuştur: "Allah'a davet eden, salih amel işleyen ve "Kuşkusuz ben Müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kim dir!" Bu cevap, muhatapların dikkatini çekmek için verilmiştir, zira "en güzel sözler" düşüncesi, o dönemdeki Arapların sosyal ve kültürel hayatının en önemli konularından birini oluşturmuştur. Bu ayette İslam dini, söz güzelliği için yeni bir kriter koymakta ve buna göre ifadelerden ziyade ana tema ve sözü söyleyenin bütün halet-i ruhiyesi de önem arz etmektedir. Sözlerin güzelliği Allah'a davet etmenin bir fonksiyonu olarak takdim edilmektedir. Fakat bu soyut bir davet değil, zira davetçinin ayrıca salih amel işlediği ve Müslüman kimliğine sahip olduğuna işaret olan "Ben gerçekten Müslümanlardanım"

sözlerini de barındırmaktadır. Kişinin Müslüman olduğunu açıkça beyan etmesi, her ne kadar bir tür salih amel olsa da, ayette ayrıca zikredilmiştir. Bunun ana sebebi önemini belirtmektir. Bu aynı zamanda Allah'a imanın bir gereği olarak kişinin ruh halini de yansıtmaktadır. Bunun bir başka sebebi de kişinin hikmet ve doğruluğunun İslâm'dan kaynaklandığının vurgulanmasıdır.

"Kuşkusuz ben Müslümanlardanım" sözü, tasdik ifade eden tekid edatı ile başlamaktadır. Burda muhatap olan putperestlerin hali göz önünde bulundurulmaktadır. Zira onlar İslâm'a önyargılı yaklaşmış ve hikmetli sözler söyleyen ve salih amel işleyen birinin Müslüman olacağını veya Müslüman olan bir kişinin maruz kaldığı bütün zülümlere rağmen kendi kimliğini açıklayabileceği cesaretinde bulunamayacağına inanmışlardır.

Ayetten anlaşılan o ki, bir insan dinin değerlerini hikmetli sözlerle takdim etse ve inancın gereği olarak salih amel işlese bile, Müslüman olduğunu alenî olarak açıklamadığı sürece, en güzel sözlü kimseler grubuna dahil olamaz. Müslüman olduğunu gizlemek suretiyle bir mümin, diğer insanları, sarf etmiş olduğu hikmetli sözlerle işlemiş olduğu salih amellerin kaynağını öğrenmekten mahrum etmekte ve böylece Allah'a yönelmelerine engel olmaktadır.

"Kuşkusuz ben Müslümanlardanım" sözleri, hem sözlerin dili ile hem de hâl dili ile ifade edilebilir. Böylece Müslüman kimliğini açıklayan her şey, ister kişinin Müslüman ismi, ister giyim tarzı, ister sadece Müslümanlara has bir eylem olsun, bu "Kuşkusuz ben Müslümanlardanım" sözünün yerine geçer. Ayette Allah'a iman, dini hikmetli sözlerle yayma, salih amel işleme, alenî olarak Müslüman olduğunu isimle, giyim-kuşamla ve düşünce tarzıyla beyan etme, söz güzelliğinin ölçüsü olarak değerlendirilmiştir. Amel destekli davet ve Müslüman olduğunu açıklama en güzel sözler olarak takdim edilmiştir. Bunun en temel gayesi ise yapılanın Allah tarafından kabul edildiğinin ve çok değerli olduğunun ortaya konmasıdır. ۞

BİR YETİME KEFİL OL! BİR YETİME VELİ OL!

YETİMLER HAFTASI YARDIM KAMPANYASI 27 KASIM-02 ARALIK 2017

Bulgaristan Başmüftülüğü Sosyal Hizmetler Dairesinin dört yıldır gelenek haline getirdiği, yetimlere yardım kampanyası sizlerin verdiği destek 27 Kasım - 02 Aralık 2017 tarihleri arasında "yetimlere uzanan bir yardım eli olabilmek ümidiyle" bu sene de düzenlenmektedir.

Hayata gözlerini yetim olarak açmış olan Allah Rasûlü (s.a.s.) bu hususta şöyle buyurmaktadır: "*Yetime karşı şefkatli bir baba gibi ol*".

Bu hayır yarışımıza katılmak için bağışlarınızı Başmüftülük Sosyal Hizmetler Dairesine, ülke genelindeki bölge müftülüklerine, Başmüftülüğün "Yetimler Fonu" kumbaralarına ve banka hesabımıza yapabilirsiniz. Bağış yaparken yetimler kampanyası için olduğunu not etmeyi unutmayın.

Yaptığınız bağışlar sadece yetimler için kullanılmaktadır ve her yetim aylık 50,00 leva almaktadır.

Banka hesabımız:
IBAN BG72DEMI92401000198757,
BIC DEMIBGSF

İrtibat ve fazla bilgi için: Başmüftülük Sosyal Etkinlikler Birimi
e-mail: social@grandmufti.bg, bahriizet@gmail.com tel:+359 892977217/ 02 988 20 61, 02 981 60 01

GÖNÜLLERİ KENETLEYEN İFTAR SOFRALARI

MUSTAFA BAYRAMALİ
AVUKAT-YAZAR

Bundan yaklaşık 30 yıl önce Ardino (Eğridere) ilçesinin Brezen (Halaçdere) köyünün nüfusu neredeyse bin kişinin üzerindeydi. Totaliter rejimin ilk yıllarına kadar Müslüman halk serbestçe dini ibadetlerini yapabiliyordu. Köyde bir merkez camii, mahallerin hepsinde: Emiroğuları, Kırbaşlar, Hüseyincikler ve Kocabaşlar'da mescitler mevcuttu. Günümüze kadar ulaşan bilgilere göre önceden Emiroğullar'ı mescidi cami ve mektep olarak da kullanılmıştır.

Sözüm ona "soya dönüş" yıllarında mescitlerin hepsi kapatıldı. Cami ise kontrollü olarak açık kaldı. "Büyük Seyahat" sonrası köy hemen hemen boşaldı. Şu an köy nüfusu 300 dolayında. Mescitlerin hiç birinde ibadet yapacak insan kalmadı. Şimdilik camide Cuma namazı kılacak kadar cemaat toplanıyor. Demokrasinin ilk yıllarında camide birkaç yıl teravih namazları da kılındı. Sonra cemaat yokluğundan cami kendiliğinden kapandı.

Geçen yıl Ramazan ayı ortalarında Şumnu Medreset'ün-Nüvvab'ın Tali (Lise) kısmını 1931/1932 ders yılında bitiren ve bu yörenin ilk mezunlarından olan, daha sonra da 12 yıl Kırcaali Müftülüğünde Şer'iye kâtipliği yapan Sait Mehmet Salih'in (Sait Tuğrul) Sofya'da oturan kardeşi Dr. İsmail Cambazov, oğlu Dr. Abdullah Tuğrul, torunları Dr. Osman Mollaoğlu ve Av. İsmail Tuğrul aralarında sözleşip köye iftar vermeye geldiler. Camiye toplanıp iftar vaktini beklemeye koyuldular. Fakat gelip geçenden, camide teravih namazı kılınmadığını öğrenince, hayal kırklığına uğrayarak niyet ettikleri iftar sofrasını yine Eğridere ilçesinin Byal İzvor (Akpınar) köyünde açtılar.

Bu vahim durum köyde duyuldu. Özellikle Müslümanlığa bağlı kalan aydın kısmını ve yaşı ilerlemiş olanları üzdü. Gelecek yıl, yani bu yıl camiyi açıp, cemaati toplama çarelerini araştırmaya koyuldular. Zira 20 yıldan bu yana teravih namazlarına kapalı olan camiyi açıp, yok derecesine inen cemaati toplamak, pek kolay olmayacağı kendilerine aşikârdı. Toplanıp bir iki yol, yöntem belirlediler ve "Ramazanda camiye giden yol, iftar sofrasından geçmeli" diye karar verdiler. Bu bereketli sofra, dualarla açılan iftar, diz dize, yan yana oturup yenen nefis iftar yemekleri, gelenlerin ruhunu açacak inançlarını kuvvetlendirmeye vesile olacağına emin oldular.

"Evet, yol budur!" diyerek kolları sıvadılar. Doğal olarak oruç ayı boyunca bu kırsal kesimde insan kıtlığında cemaate iftar yemeği sağlamak hiç de kolay olmayacaktı. Baştan hesaba, kitaba oturdular. Köydekileri birer birer gözden geçirdiler ve 15 kişi toplanır kanaatine vardılar. Tecrübe yoktu. Bu dolaydaki köy camilerinde şimdiye kadar kesintisiz iftar sofraları kurulmuş cami duyulmamıştı. Vazgeçmek, yılmak, niyet edilen yoldan dönmek de olamazdı. Önce 15 kişiye 30 gün üç kap yeme-

ğin, suyun ve hurmanın masrafı hesaplandı. Yemeğin Kırcaaliden taşınması gerekiyordu. Teravih hocasına, davulcuya, mahallelerden gelecek olanları taşımaya araba ücreti miktarları da belirlendi. Miktar hayli kabarık çıktı. Çare bulunup finansman işinin de hallolması gerekliydi. Köydeki kaynak kısıtlıydı. Yurt dışındaki hayırsever komşuların yardımına başvurulmasının iyi olacağına karar verildi. Bursa'da oturan öğretmen Şevket Haliloğlu'nun yardımı arandı. O, bu hayırsever girişime destek sağlayacağına söz verdi. Hayli bir çabalama sonunda, bu yılki Ramazan ayı başında ihtiyaç duyulan para miktarının Halaçdereli yardımseverlerden toplandığı bildirdi.

Köyde gereken hazırlıklar yapıp Ramazan'ın ilk iftar sofrasına 15 kişilik cemaat toplanarak oruçlarını açtılar. Ramazan hocası Ali Ramadan'ın refakatinde akşam namazını eda ettiler. Ramazan'ın kalan günlerinde hemen hemen her akşam mevlit okundu, Kur'an-ı Kerim dinlendi. Gönüller ferahladı. Camiye gelenlerin sayısı da 15'den 25'e yükseldi.

Bunu duyan hayırseverlerden Dr. Abdullah Tuğrul, Dr. Osman Mollaoğlu, Av. İsmail Tuğrul ve başkaları cemaati iftarlarına katılmakla şereflendirdiler. Kırcaali Bölge Müftüsü Beyhan Mehmet Efendi de onlarla beraberdi. Bütün ay boyunca iftar sofrası oruçlu olana da, olmayana da açık kaldı. "Ben de varım, geleceğim ", diyen herkese kapısına kadar vasıta sağlandı.

İlk adım atıldı. Cami teravih namazlarına açıldı. Sarf edilen emeğin neticesi meydanda. Yakılan bu yeşil ışık gelecek Ramazan iftarlarının daha kalabalık olacağını gösteriyor. Girişimciler hevesli. Bundan öteye kalanı köy var oldukça bu hayırlı işi sürdürmek, camiye giden yolu Ramazan ayında iftar sofrasından geçirmek olacak. Şayet köylerdeki din görevlileri İslâm dinini desteklemeye, yaymaya açık olan köy aydınlarıyla beraberce, özveriyle çalışırsa, Bulgaristan genelindeki köy cami ve mescitlerinde var olan cemaat çoğalacak, kapalı olanlar bire kadar ibadete açılacak. İftar sofraları sayesinde Müslümanların gönülleri birbirine kenetlenecek. Kalpleri imanla dolacak, ruhları Allah sevgisiyle aydınlanacak. ۞

Yeni doğanlara hangi adlar konmalıdır ve nasıl konmalıdır?

Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.s.)'in emrinden hareketle söyleyecek olursak, en güzel isimler "abd" (kul) ve "hamd" (övgü) kelimelerinden türemiş Abdullah ve Ahmed gibi isimlerdir. Müslümanlar çocuklarına geleneksel Müslüman isimleri koymalıdır. Çünkü isim, insanın sadece bir etiketi değildir; onun kimliğini belirlemektedir. O yüzden Müslümanlar, kimlikleriyle çelişmeyen ve kim olduklarını ortadan kaldırmayan isimler koymalıdır. Zira Peygamber Efendimiz (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır: *"Hesap gününde insanlar adlarıyla çağırılacak, o yüzden güzel isimler seçiniz."*

Yeni doğan çocuğa ad koyarken ezan okunup kamet getirilmesi ve akika kurbanı kesilip sadaka olarak dağıtılması Hazreti Muhammed (s.a.s.)'in sünnetindendir.

** Bu fetva, Yüksek İslâm Şurasının Fetva Komisyonu tarafından verilmiştir.*

Adım

Geldi, geliyor üstüme üstüme
Binbir çarklı, dev güçlü makine.
Gördüm, baktım, anladım
Kırıyor, eziyor, çiğniyor beni
adım, adım, adım...

Ufuklar karardı, çöktü bir zulmet
Bir uçtan bir uça söndü ışıklar.
O sonsuz zulmette tutup ağladım.
Alındı elimden haklarım
adım, adım, adım...

Bildirim geceye sabahtan öte yok.
Gün olup koynundan doğacak güneş.
Sen yürü, diyordum, çıkacak bir eş,
Yılmadan, korkmadan aydınlığa
adım, adım, adım...

Binler, onbinler yörüdü bir gün,
Köylerden şehirlere dalga be galga...
Bir ses yükseldi üstünde yerin içten,
Yürekten, derinden derin;
Adım! Adım! Adım!

Bayrak oldu, açıldı özgürlük hakkım,
Yürüdükçe üstüne karanlıkların.
Bugünden daha aydın olacak yarın,
Vura, kopara, savasa, doğacak hakım:
Adım! Adım! Adım!...

İSMAİL ÇAVUŞEV (Ö. 2017)

Adımı Elimden Aldıkları Gün

Gözlerimi yitirdim
Renkler kana boyandı ışık karışığında
Doruklar düzlüğe dönüştü
Sesim sokaklarda tutsak
Onurum kamburum oldu
Gözlerimi yitirdiğim gün.
Gizlerimi yitirdim
Issız yörüngesinde döndü yürek
Sevgilerin donakaldı karanlık pusularda
Silinince geçmişle geleceğin anlamı
Hangi dilde ağlayıp
Hangi dilde güleceğimi
Anılarımda dostlarımı nasıl bulacağımı
bilemedim
Gizlerimi yitirdiğim gün
İzlerimi yitirdim
Gizemli bir boşluğa gömüldü zaman
Öz saygımın burcundan yıldızlar kaldı
Türklüğüm prangalı
Mezarında babam bile yabancı oldu bana
İzlerimi yitirdiğim gün.
Gözlerimi yitirdim
Gizlerimi yitirdim
İzlerimi yitirdim
Adımı elimden aldıkları gün.

SABAHATTİN BAYRAM ÖZ (Ö. 2013)

KÜÇÜK BULGAR MEZARLIĞI

Bu karşıda görünen küçük Bulgar Mezarlığı
Soykırımı devrinin acı hatırasıdır.
Kabirler üstündeki solgun açan çiçekler
Bulgar adı altında yatanların yasıdır.

Buna benzer mezarlık görmedim hiçbir yerde
Ne İsa'nın haçı var, ne ağacı ne gülü,
Kanayan yaradır bu mezarlık yüreklerde
Toprağında yatanlar kalbimizde gömülü..

Mezar taşlarında Bulgar adları
Biz Türkler'in gözüne bir ok gibi batıyor.
Istıraplar içinde geçmiştir hayatları
Küçük Bulgar mezarlığında koca Türkler yatıyor

ALİ BAYRAM (Ö. 2011)

"CEHENNEM'DEN BİR NEBZE"

Zamanın kimlik muhafızlarından biridir Sabri Alagöz. Zamana direniyor ve zamana direnmeyi anlatıyor "Cehennem'den Bir Nebze" kitabında. "Zor yılları" yaşayanlardan biridir.

Zor yıllar rüzgar gibidir... Bir topraktan bir diğer toprağa geçer ve fırtına estirip giderler... Dillerden, ülkelerden, milletlerden, ailelerden sevgilerden canlardan can kopararak yürürler...

Önsöze şu kelimelerle başlıyor "kimlik muhafızı" Alagöz:

"Tarihte Doksanüç Savaşı diye anılan 1877-1878 Rus-Türk Savaşı ve 1912-1913 Balkan Savaşları sonucu Osmanlı İmparatorluğu altı asırlık varlığında en büyük yenilgiyi aldı. Bu yenilgi Balkan Yarımadası haritasında da ciddi değişikliklere neden oldu. Özellikle, Bulgaristan topraklarında, Tuna nehri ile Koca Balkan arasındaki sahada ve ona Sofya da dahil olmak üzere, Bulgar Prensliği ilan edildi.

O zamana kadar çoğunluğu oluşturan ve Rus ordusunun gaddarca katliamcı müdahalesiyle doğup büyüdüğü, hayata göz açtığı topraklarda çeşitli yollarla azınlık haline düşürülen Türk nüfusun talih ve tarihi de temelli yeni bir yön aldı. Üç dönemde Bulgaristan yönetimi altına geçen Bulgaristan Türkleri sahneye çıkmış oldu. O gün bugün Bulgar hükümetleri, hangi çevreler de iktidara gelmiş olsa, bu ahalinin sahneden yokedilmesi uğrunda elden geleni yapmaktan vazgeçilmiş değildir. Ya zorunlu göçettirilmesi, ya eritilmesi veya doğrudan doğruya asimile yoluyla geceli gündüzlü, Türk kimliğinin ortadan kaldırılması fikrinden yana asla adım atılmamıştır.

Bu konuda geçmişten günümüze kadar birçok tarihi araştırma yazıları, öykü, roman ve şiir kaleme alınmıştır.

Bütün bu eserlerin derlenip toplanması, geniş okur kitlelerine sunulması tarih ve insanlık adına kutsal bir görev oluşturmaktadır. "Cehennemden bir nebze" adı altında hayat vermekte olduğumuz eserimiz bunu amaçlamaktadır."

19. yüzyıldan başlıyor yazarın anlatısı... Kalemiyle rüzgarı takip ediyor sanki Çarlık Rusya işgalindeki Türk boyları neler yaşamış, Sovyet dönemindeki asimilasyon girişimleri, Bulgaristan'da isimlerin değiştirilmesi ve büyük direnişi okuyoruz bu kitapta. Yaşayanlar tekrar yaşıyor, bilmeyenler ilk defa tanışıyor o zor günlerin hikayesiyle. ۞

İsim, Hem Elbise, Hem de Akıldır

HALİL HOCOV İRŞAD DAİRESİ BAŞKANI

İsim adrese benzer, insanın kim olduğunu, ebeveynini, soyunu gösterir. Kişinin en özet tarifidir. Çoğunlukla isim, insanın dinî ve etnik mensubiyetini gösterir. O yüzden İvan dendiğinde bu kişinin Ortodoks Hristiyan olma ihtimali büyüktür. İsimlerin Maykıl, Mişel ve Mihail gibi farklı telaffuzu da insanın mensubiyetinin net bir göstergesi olabileceğini gösterir.

İnsan ile isim arasında çok güçlü bir bağ var. İsim kutsaldır, insan için en değerli varlıklar olan ana-baba tarfından verilmiştir. İsim, yıllar boyu inşa edilir ve korunur, insan vücudunun parçaları gibi bir parça haline gelmektedir. Bu sebeple tarih, isimleri uğruna, onları tertemiz bir şekilde korumak adına canlarını verenleri yad etmektedir. Bir kimsenin başka bir ad altında varlığını sürdürmesi suistimaldir, bu bir düşkünlük alâmetidir ve başkalarının önüne kendisi olarak çıkma haysiyetinin olmayışını göstermektedir. Bazen insanlar başkaları tarafından taciz ve zulme uğradıklarında köken ve mensubiyetlerini saklamak için başka adlar altında gizlenmektedirler.

Peygamberimiz (s.a.s.) Müslümanların çocuklarına güzel, anlamlı, hayır ve iyiliğe yönelten isimler seçmelerini tavsiye etmiştir. "Allah katında sizin için en sevimli isimler Abdullah ve Abdurrahman'dır" buyurmak suretiyle Hazreti Muhammed (s.a.s.), müminlerin çocuklarını "O'nun kulu/abd" olarak isimlendirerek Rableriyle ilişkilerini güçlendirmelerini öğütlemiştir. Salih – güzel davranan, Sabri – sabırlı, Mustafa – seçilmiş, Muhsin – iyilik yapan, Zekiye – temiz, Emine – güvenilir ve benzeri isimler de böyledir. Bu ve benzeri isimler Müslümanlar için en güzel ve faziletli olanlardır.

Dünyanın çeşitli bölgelerinde ve farklı dinlere mensup insanlar arasında isimlerin nesilden nesile aktarılması geleneği yaygındır. Çünkü insanlar isimleriyle kim olduklarını, (cinsiyet, soy, aile, din gibi) nereye ait olduklarını göstermektedirler. Böyle bir uygulama dinî bir yükümlülük olmamakla beraber ana-baba ve hısım-akrabaya karşı saygının güzel bir ifadesidir. ۞

KIZANLIK'TA İSKENDER BEY CAMİİ

AYDIN ÖMEROV YİE ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Orta Bulgaristan'da Sofya'yı Burgaz'a bağlayan karayolu ve demiryolu üzerinde bulunan Kızanlık (Kazanlık), ünlü Şipka geçidinin hemen güneyinde, Gül Vadisi olarak bilinen Kızanlık ovasında kurulmuştur.

Uzun yıllar Bulgar Krallığı ve Bizans İmparatorluğu arasında el değiştiren Kızanalık ovası bu sebeple birkaç defa tahrip edilmiştir. Osmanlılarca fethedilen Kızanlık bölgesine iskân edilen Türk nüfusun göçebe yörükler olduğu, yer ve köy isimleri olan Saruhan, Sufiler, Saltuklular isimlerinden anlaşılmaktadır.

Kızanlık, Osmanlı döneminde Müslüman Türk şehri olarak gelişmiş ve bu sebeple şehirde birçok tarihi eser ve vakıf imar edilmiştir. Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde 8 cami ve mescidi ve bunların arasında Sarıca Paşa ve İskender Bey camisini zikretmekte ve Müslümanı çok, Hıristiyanı az olan kasabada 1060 ev, Sarıca Paşa ve İskender Bey medreseleri, 3 hamam, 2 tekke, 300 dükkan ve çarşı içindeki mükellef handan bahsetmektedir.

Bu eserlerden günümüze ulaşan İskender Bey Camisidir. Halk arasında Eski Cami olarak da bilinen mabet 1470'li yıllarda inşa edilmiştir.

Cami, kare planlıdır. Kırma çatılı olan caminin tavanı ahşap işlemeli olup kendine has bir tarzı vardır. Çatı altındaki kırmızı tuğlalar camiye çok özel bir görünüm sunmaktadır. Cami, ilk dönem camilerinin özelliklerini taşımakta olup moloz taş ve kırmızı tuğla ile geniş ve sağlam duvarları vardır. Alt sıra pencereleri gayet geniş ve yüksek, üst sıra oval pencereleri ile cami gayet aydınlıktır. Ana salonun son kısmında ahşap kadın mahfili bulunmaktadır. Cami içersindeki hat yazıları gayet güzel bir üslup ile nakşedilmiştir. Son cemaat yeri sundurmalı ve zeminden daha yüksek olarak saçak şeklinde inşa edilmiş ve sonradan cam çerçeve ile kapatılmıştır. Son cemaat yerinin sağ kısmında abdest alma yeri olarak şadravanı bulunmaktadır. Altı köşeli şadravanı şekil itibarıyla eski Selçuklu kümbetlerini andırmaktadır.

Maalesef orjinal minberi korunmamıştır. Cami mihrabı geniş ve yüksek olup üzerindeki hat yazıları kendisine özel bir heybet katmaktadır. Caminin minaresinin kaide kısmı moloz taş ve kırmızı tuğla ile inşa edilmiş olup gayet sağlamdır. Gövde kısmı kırmızı tuğla ve kireç ile yükselmekte, tek şerefeli olup gayet düzgün bir görünüme sahiptir. Şerefe kısmında minarenin külahına kadar olan kısım beyaz kireç ile sıvanmıştır.

Caminin inşa kitabesi günümüze ulaşamamış, lâkin tamir kitabesi Osmanlıca ve uzun bir metin olarak bugün sağlam bir şekilde yerinde olup bizlere cami, banisi ve tamir edeni hakkında malûmât vermektedir. Tamirin kusursuz bir şekilde 1255/1855 yılında yapılıp tamamlandığı bildirilmektedir. Şadravanının bu tamirden sonra camiye ilhak olunduğunu kitabeden öğrenmekteyiz.

Maalesef, Kızanlık İskender Bey Camisi tarih boyunca bir çok defa harap edilmeye ve yakılmaya çalışılmıştır. Ancak Müslüman toplum camilerine sahip çıktığı için nefret ve taassubun olduğu bu bölgede, Yüce Allah'a hamdolsun, bugün hâlâ biz de buradayız diyen mağrur ve yüksek minaresi ile ayakta durmakta ve Müslümanlar için nur saçan bir merkez olarak faaliyet göstermektedir. ۞

GÜÇLÜ BİR KALEMİN ARDINDAN:

İSMAİL A. ÇAVUŞEV

(1940-2017)

Hüzünle karışık farklı güzelliğiyle yaşadığımız güz, ağaçların yapraklarını dökmekle kalmadı, Bulgaristan Türklüğü ağacından bir yaprak da düşürdü. Takdir-i ilâhî gereğince büyüğümüz İsmail Çavuşev'in aramızdan ayrılmasıyla bir güçlü kalemimiz daha kırılmış oldu. Tanıdığınız, değer verdiğiniz birisinin ebedî âleme göç etmesiyle ardından yazı yazmak hiç de kolay olmuyor. Ama Türkçemizi sevip dilimizi geliştirmemizde emeği olan hocamıza karşı bir vefa borcumuz var, o yüzden bu satırları kaleme almamam mümkün değildi.

Evet, Deliormanlı Ahmed ağanın oğlu İsmail Çavuşev, 1940 yılında Razgrad ili Kemallar (İsperih) belediyesi Habib (Vladimirovtsi) köyünde başladığı bu dünya serüvenini 30 Eylül 2017 tarihinde Sofya'da tamamladı. Sevenleri, eşi-dostu onu sıkça ziyaret ettiği Bankya'da bulunan mezarlığın bağrına bırakarak arkasından Fatihalar okudu.

Bu 77 yıl içerisinde çizilen bir İsmail Çavuşev portresi var. İmkânlar ölçüsünde ve görebildiğim kadarıyla bu portreyi tarif etmeye çalışacağım:

İsmail Çavuşev, kendi tabiriyle, anasının ninnileri, dua ve salevatlarıyla büyümüş, bütün eğitim hayatını Türkçe sürdürmüştür. İlkokul ve ortaokulu köyünde, liseyi Sofya ve Razgrad Türk pedagoji okullarında, yüksek öğrenimini de Sofya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamlamıştır. Bundan dolayı her fırsatta Türkçenin, Türk okullarının Bulgaristan Türklerine hiçbir şey kaybettirmediğini, bilakis sadece kazandırdığını savunmaktaydı.

O, hayatını büyük ölçüde Türkçe öğretimine adamıştı. Kısa bir dönem Sofya Üniversitesi'nde Türk dili okutmanlığı yapmış ve emekliliğe adım atarken sığındığı Sofya İslâm Enstitüsünde Türkçe öğretmiş, Türkçeyi sevdirmeye çalışmıştır. Bizler de Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencileri olarak ondan güzel Türkçemizi öğrenme noktasında epey istifade ettik. O, dilimizi daha iyi ve daha geniş kitlelere öğretmek amacıyla bir Bulgaristan Türkü olarak ilk defa *Çağdaş Türk Dil Bilgisini* yazdı (2001).

İsmail hocanın ömrünün en verimli yılları *Filiz, Halk Gençliği ve Yeni Işık* adlı Türkçe yayınlarda geçmiştir. Yine kendi ifadesiyle "anasının anlayacağı bir dilde" yazılar kaleme almış, şiir ve hikâyelere imza atmıştır. Komünizmin çöküp yeniden dilimize kavuşmamızla hocamız, *Hak ve Özgürlük ve Yeni Sabah* gazetelerini çıkarmış, *Filiz, Müslümanlar* gazetelerinde yazmıştır. Ayrıca *Ümit ve Müslümanlar* dergilerini de yazılarıyla renklendirmiştir. Özellikle 2005-2016 yılları arasında neşrettiği Başmüftülüğümüzün yayın organı *Müslümanlar* dergisi ile hem dilimizin muhafazasına hem de kültürümüzün gelişmesine ciddi katkılar sağlamıştır. Başmüftülüğümüzün desteği ve hocamızın gayretleriyle Müslümanlar dergisi tarihimizde en uzun süreli Türkçe (Bulgarcası da var) yayınlardan biri olmayı başarmıştır. Ama onun bu konudaki en önemli eseri kanaatimce kurduğu ve ısrarla yaşatıp geliştirmeye çalıştığı, ismini verdiği, başlığını itinayla çizdiği çocuk ekimiz *Hilâl'dir*. Onun çocuklara yaklaşımı farklıydı, onları anlamaya çalışıyor ve onlara kültürümüzü kendi dilince aktarmaya çalışıyordu. Nitekim basılan eserlerinden birisi de *Altın Petek* (2001) adlı Bulgaristan Türklerinin çocuk şiiri derlemesidir. Allah *Hilâl'i* ve benzeri eserlerini onun sadaka-i cariyesi ve faydalanılan ilmi arasına katar inşallah.

Çavuşev hocamız, 2004 yılında neşrettiği *Gazetecinin Artık Yılı* eseriyle canlı şahidi olduğu belirli dönem Bulgaristan Türk gazeteciliğini eserin kahramanı "Salih Topal" olarak kendi prizmasından anlatmaktadır. Günce roman tarzında edebî bir üslupla kaleme alınan bu kitap edebiyatımızda farklı bir çığır da açmıştır. Bu eser, bir anlamda da onun fırçasıyla çizilen bir Bulgaristan Türklüğü portresidir, eksiğiyle fazlasıyla...

Kanaatimce İsmail A. Çavuşev Bulgaristan Türklerinin en iyi şairlerinden biridir. Önce neşrettiği *Dilek* (1967), sonra da *Yay Burcu* (2002, 2017) adlı şiir kitapları bu iddiamızı ispatlamktadır. Onun şiirindeki sadelik, insicam, akıcılık ve lirizmi hepsini bir arada diğer Bulgaristanlı şairlerimizde az rastlamaktayız. Bununla beraber onun edebiyat alanındaki ustalığı kaleme aldığı *Terapi Patikası* (2006) ve *Her Gün Bir Hediye* (2012) başlıklı hikâye kitaplarında görülmektedir. Zira bir insanın kullandığı dilin zenginliği daha ziyade kaleme aldığı hikâye ve romanlarda görülmektedir.

İsmail A. Çavuşev, hocam olmasının yanında 10 yılı aşkın bir zaman aynı yerde ve aynı alanda çalıştığımız bir büyüğüm olması hasebiyle çok anılarımız oldu. Ancak onları bu dar sayfada anlatabilecek değilim. Bana göre o giderken Bulgaristan Türklüğü için doldurulması çok zor olan büyük bir boşluk bıraktı. Zira zengin bir birikimi, son derece disiplinli ve titiz bir çalışma usulü, bazen aşırılıklara da varabilen tenkitçi yaklaşımı ile etrafındakilere, okuyucularına çok şeyler öğretti. "Nasıl biriydi" sorusuna disiplinli ve nevi şahsına münhasır bir Türktü cevabını verebileceğim bir kişiydi.

VEDAT S. AHMED

BAŞMÜFTÜLÜK HEYETİ TÜRKİYE DİYANET İŞLERİ BAŞKANINI ZİYARET ETTİ

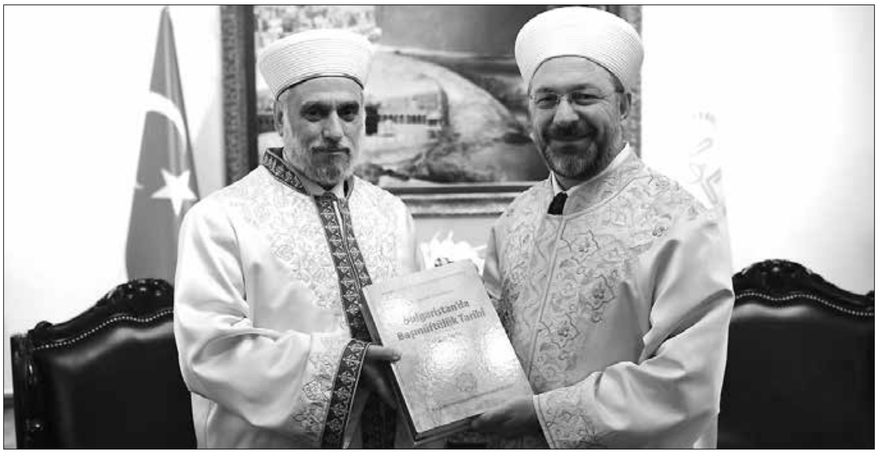

Bulgaristan Müslümanlarını temsilen Başmüftü Dr. Mustafa Hacı öncülüğündeki heyet, kısa bir zaman önce göreve başlayan yeni Türkiye Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş'ı makamında ziyaret etti. Hayırlı olsun dileklerini iletmek üzere yapılan ziyaretle iki komşu ülke arasındaki dinî kurumlar arasındaki güzel ilişkilerin varlığı teyit edildi. Ayrıca bundan sonra yapılabilecek ortak çalışmalar da konuşuldu. Yüksek İslâm Şurası Başkanı Vedat S. Ahmed ve Başmüftü Yardımcısı Murat Pingov'un da hazır bulundukları görüşme dostâne bir şekilde geçti. Ziyaret hediyeleşme ile son buldu.

ŞUMNU'DA HACI MUSTAFA ÇITLAK İMAM YETİŞTİRME KURSU ÇALIŞIYOR

Üç yıl önce Şumen, Silistra, Dobriç ve Tırgovişte illerinde din görevlisi ihtiyacının karşılanabilmesi için Şumnu Bölge Müftülüğü, Ustina'da olduğu gibi, Şumnu'da da bir imam yetiştirme kursunun açılmasını Başmüftülüğe teklif etti. Projeye onay gelince kursa bölgede ve Bulgaristan genelinde halka çok büyük hizmetler yapan Hacı Mustafa Çıtlak Hoca'nın ismini verme kararı alındı. Açılışından bugüne kadar Hacı Mustafa Çıtlak İmam Yetiştirme Kursundan onlarca imam mezun olmuştur. Her eğitim dönemi bir yıllık sürede gerçekleşiyor. Ocak ayında başlayıp Aralık ayında sözlü ve pratik sınavı geçen imamlar diplomalarını alarak imamlık görevine başlayabilmektedirler. Bölge Müftüsü Mesut Mehmedov "Bir sene içerisinde bu arkadaşları imamlık yapabilecek bir seviyeye ulaştırmaya çalışıyoruz." diyor ve arzu edenleri yeni kurs döneminde, Ocak ayı itibarıyla beklediklerini belirtiyor.

EĞİTİM DAİRESİNDEN TEŞEKKÜR

Ekim ayı başlarında Smolyan'da düzenlenen ve Başmüftü Mustafa Hacı ile Yüksek İslâm Şura Başkanı Vedat S. Ahmed'in de katıldığı mütevazı ödül töreninde İslâmî Eğitim Kampanyasında başarılı olan bölge müftlüklerine plaketler takdim edildi.

Eğitim Dairesi uzmanı Nazmiye Kulova verilen teşekkür belgeleri ve plaketler hakkında şunları söyledi: "Her yıl olduğu gibi, bu yıl da 1500 leva üzerinde yardım yapan yerleşim yerlerinin encümenlerine birer plaket verildi. Ayrcıa başarılarından dolayı bu sene bütün bölge müftülerine de küçük plaket hazırladık teşekkür babında. İlk beşe giren Smolyan, Blagoevgrad, Pazarcik, Aytos ve Sofya bölge müftülüklerine ise biraz daha büyük hediyeler verildi, çünkü bu bölgelerin her birinden kapmanyamıza katkı olarak 25 ile 55 bin leva arasında yardım geldi."

RAZGRAD BÖLGESİNDE İMAM VE CAMİ ENCÜMENLERİ İLE İSTİŞARE TOPLANTILARI GERÇEKLEŞTİ

Razgrad Bölge Müftülüğü, geleneksel olarak bu sene de imam ve cami encümenlerinin katılımıyla belediye belediye toplantılar düzenledi. Bu tarz toplantılar geçen ay içesirinde Loznitsa, Razgrad, Tsar Kaloyan, Kubrat, İsperih ve Zavet belediyerinde yapılarak bölgedeki köy ve kasabaların dinî sorunları ele alındı. Toplantılar esnasında Razgrad Bölge Müftüsü Mehmet Alâ katılımcılara 1 Ocak 2017 tarihinden itibaren yapılan hizmetler hakkında rapor verdi. Gündeme alınan konular arasında Camiler Haftası etkinlikleri, imam ve encümenlerin başarıları, camilerin temizliği, ısıtılması, kış mevsimine hazırlıkları, vakıf mallarının idaresi, imam yetiştirme çalışmaları, encümenlerin yıllık hesap verme toplantıları vardı.

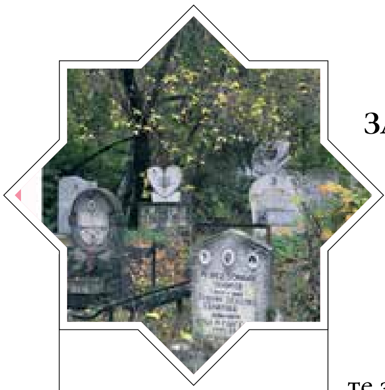

В ИМЕТО НА... ИМЕТО

Заглавието на този материал взаимствах от документалната книга под същото заглавие на родопския журналист Салих Бозов, който възвейки по следите на насилието извършено върху мюсюлманското население и откривайки борците за защита на идентичността си, преди години написа една прекрасна, но също така и толкова тежка за нас книга. В тази книга той под името разбира и представя вярата, езика, културата на мюсюлманите в България и затова овековечава онези почти неизвестни, скромни членове на нашата общност, но достойни и отдадени на каузата за съхраняване на мюсюлманско-турската си идентичност. Това са нашите селяни, земляци, борци за правдата и свободата, голяма част от които днес сме забравили или ни налагат да ги забравим.

Какво не беше дадено в името?! Някои си дадоха живота, други си проляха кръвта, изтръгнати бяха любещи сърца, богатства се пропиляха... Защото името не беше само средство за обръщане към някого, избрано от някакъв именник. Имената определяха нас, а ние определяхме имената. Имената бяха цветът на нашата идентичност и хармонията на нашето битие. И защото в деня на „калю беля“ с прекрасните си имена се подписахме под един свещен договор за вечни времена. И защото, когато ни настигне повелята „Ирджии!“ и с кефен бъдем положени в гроба, и когато бъдем съживени за новия етап от живота ни, отново ще бъдем извикани с благословените ни имена. Ето защо още при раждането ни, за да не забравим името си, себе си и обета си, на ушите ни се изрича нашето красиво име заедно с името на Аллах и Пейгамбера (с.а.с.). Това е вид нарочване, а и предупреждение: Да не забравиш създателя си Аллах, да не забравиш благословения Пратеник, който ще те отведе по пътя към вечното щастие; ти си Ахмед, Осман, ти си Фатме, Айше, оценявай това подобаващо и според това живей! Това означаваше още, ако забравиш Създателя си, ако изоставиш Пейгамбера си, ако загубиш името си, ще изгубиш себе си. Така и стана в един момент...

Умният човек се поучава, прави си изводи от постъпките на другите. Днес ние трябва да се поучим от преживяното вчера. Ако речем и ние непременно да преживеем нещо и така да се поучим, това не ще ни донесе нещо, освен вреда.

Затова всеки от нас, като член на мюсюлманско-турската общност, трябва да води осъзната борба за съхраняване на имената ни. Името е религия... Името е език... Името е цивилизация... Името е нашият документ, името – това сме ние...

Ведат С. Ахмед

Брой 11 (275)
Ноември 2017
Година XXV

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Редакционна колегия
Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Ялъмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Кадир Мухаммед
Мурад Бошнак
Мухаммед Камбер

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

СЪДЪРЖАНИЕ

02 „Може ли за едно име да си оставиш къщата, работата?“
05 Ролята на името при изграждането на личността в обществото
06 Когато Исмаил стана Самуил...
08 Собствените имена на мюсюлманите в България – между традицията и модерността
10 Стойността на мюсюлманското име като израз на гордост от принадлежността към исляма
12 Имена и идентичност на мюсюлманите в България
14 Личните имена при протестантите
16 Да обичаш заради Аллах

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, поради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

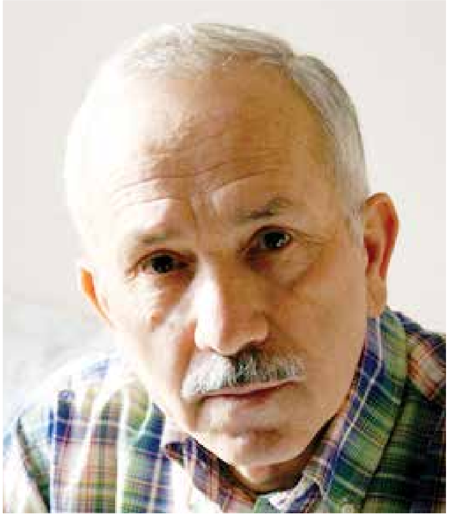

„Може ли за едно име да си оставиш къщата, работата?“

Интервю с дисидента и писателя Мехмет Тюркер

Мехмет Тюркер е роден през 1950 година в кърджалийското село Синделци. Завършил е специалността „Турски език и литература“ в Софийския университет. Писал е в много вестници и списания в България - на турски и на български език. Заради това, че не подкрепя асимилационната политика на Живков към турците, през 1984 година, е задържан и отведен в лагерите на смъртта в Белене. През 1989 година е прогонен със семейството си извън страната. В Турция последователно работи като репортер във вестник „Турция“ (Türkiye Gazetesi) и списание „Ековитрина“ (Ekovitrin Dergisi). Въпреки че вече се пенсионира, все още продължава да издава списание „Румели“. Мехмет Тюркер е автор на девет книги.

Г-н Тюркер, бихте ли се представили накратко на нашите читатели? Откъде сте, какво работите?

Роден съм шест години след като комунистите превзели властта в България през 1944 година. През 1966 година се роди Халил шестото дете в семейството ни. Дадоха му името на прадядо ми.

Българските читатели ме познават като Халилов. След като завърших средното си образование в Крумовград, завърших специалността „Турски език и литература“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През първите три години от учителстването си преподавах турски език в училищата в Кърджали и с. Синделци. След учебната 1974/75 година, след като беше забранен предметът турски език в училищата, започнах да преподавам по други предмети. Това продължи до 3 януари 1985 година, когато бях арестуван. Дотогава в много списания и вестници много мои текстове бяха публикувани на български и на турски език. Заради това, че не подкрепих асимилационната политика на Живков, която започна през 1984 година, бях задържан и заточен в Белене, в лагерите на смъртта. След това, след като прекарах една година и в затвора в Бобов дол, през 1987 година бях отведен от лагера и изпратен на заточение в кюстендилското село Драговищица. През този период тук, където останах 16 месеца, се роди второто ни дете. Когато през 1988 година, към края на септември, приключи периодът на заточение, се завърнах в селото си. А през май 1989 година цялото семейство бяхме... извън България. След като се преселихме в Истанбул работих като репортер. Въпреки че се пенсионирах вече, все още продължавам да издавам списание „Румелия“ (Rumeli). А с писателството се заех през 2002 година, когато започнах да пиша спомените си за Белене, след това писах литературна критика, романи, разкази и монографии и така публикувах общо девет труда.

Преди около година станахте хаджия. Какво беше усещането да изпълните поклонението хадж с организацията на Главно мюфтийство след трудните години, когато „родината беше забранена, свободата - далечна“? Нека да започнем разговора с това.

39 години от живота ми преминаха в България под комунистически режим. Една от основните цели на режима беше да създаде общество от атеисти. Всъщност в моето семейство, откакто аз се помня, се кланя намаз пет пъти на ден... Баща ми Хафъз Исмаил наизустил Корана на 11-годишна възраст, а дядо му учил 17 години в медресе в Истанбул.

Въпреки че идвам от такова семейство, аз започнах да практикувам религията си чак когато пристигнах в Република Турция и когато през 2016 година имах и материална възможност, успях да изпълня поклонението хадж с организацията на Главно мюфтийство. Усещанията в Кябе и Месджид-и Небеви могат да се опишат само от един добър поет или да се усетят лично. Разбира се, в една страна, където „свободата изглеждаше далече“, ние не мо-

жехме дори да си представим да изпълним хадж. Но тоталитарният режим падна, хиляди мюсюлмани като мен в България могат да спазват оруч през месец рамазан, да дават зекят, да кланят намаз в джамиите и да изпълняват хаджа.

► ***„Когато словото стане меч", какво се случва? Защо ги пишете тези книги? Не Ви ли е трудно да преживявате тези спомени отново и отново, докато пишете?***

„Когато словото стане меч" е третата ми книга. Тя е една критика за творбите на Осман Ерендорук – безспорно най-добрия поет, романист и разказвач сред турците в България. В този труд писателят разказва какво се случва зад кулисите по време на управлението на Живков. Това са неща, за които много от хората в България не знаят, за нечовешкото отношение към мюсюлманите, за асимилирането на мюсюлманското население, техните мъчения и труден живот.

Ние сме хора, които са посветили живота си на този народ. Трудно е да се върнеш назад и да преживееш болката отново, но както гласи една народна поговорка: „Казаното – не, ама писаното остава". Наложи се някой да пише за тъжните истини в историята ни и колкото е по силите ни, писахме и се опитахме да достигнем до читателите.

► ***„Героят в сянка", кой беше той? Сега ако Белене проговори, какво ще разкаже според Вас?***

Книгата „Героят в сянка" е посветена на живота на Нури Тургут Адалъ. Разказва се за близкото минало на българските турци и за това как на отделни хора през комунизма беше почернен животът им. Адалъ е един от тях. 23 години от живота му преминават в затвори и заточения. Той беше избран като жертва „за пример" на останалите. Беше обвинен в шпионаж, а когато в Турция започна процедурата за отпускане на пенсия, не бяха намерени никакви документи, доказващи каквато и да е връзка с Република Турция. А поводът за последния му арест беше едно стихотворение. Не само той беше на прицел на гнева на режима. Политическият затвор в Стара Загора в продължение на 45 години беше пълен с хиляди турци, осъдени заради обичта си към турското и принадлежността си към тази общност.

► ***Темата на броя ни е „Името и мюсюлманинът". Вие сте един от борците в името на запазването на мюсюлманското и турското... Какво се случи през тези години? Какво преживяхте Вие?***

След оттеглянето на Османската империя българската държава се опитва се изчисти следите от турското и османското в тези земи. И по време на фашизма, и по време на комунизма от време на време има преселение и стотици хиляди хора напускат родината си. Особено по време на комунизма религиозното обучение се „вдига на рафта" и се посяга към религиозната идентичност. Със забраната на турския език в училищата през 70-те години на XX век се поставят бариери и пред развитието на турската култура и идентичност. Когато са отнети религиозната и етническата идентичност на човека, какво му остава – едно нищо. Ето, за да не останем „едно нищо", трябва да бъдем готови да жертваме живота си. Борбата на турското и помашкото население през 1984–1989 година стана причина след години някои от българите да признаят: „България спечели демокрацията благодарение на борбата на турското население". Някои загинаха в името на тази борба, някои останаха с увреждания, а има и такива, които се опитват да се държат в живота с психологическите травми, които им бяха причинени. Борбата беше най-трудна за тези, които бяха в лагера в Белене. Семействата на тези, които бяха доведени, без да се явят пред правосъдието, изпитваха недоимък, някои бяха подложени на невъзможен психически тормоз. Бяха държани в килии с температура минус 29 гра-

дуса и въпреки това много малко бяха тези, които се предадоха и се върнаха у дома. И близо 500 турци се бориха докрай.

Господин Тюркер, за името ли беше всичко? Борбата за името началото ли беше, или краят? Какво е името според Вас?

Периодът 1984–1989 година за нас беше едно ново начало. Налице беше дилемата за турците „да бъдат или да не бъдат“. Една част се бяха отказали, а една малка част от тях бяха съгласни дори да умрат за правата си. Ако нямаше борба, ако не беше чута борбата от Турция на първо място и от света, последствията щяха да бъдат по-зловещи от това, което се случи.

Какво стана от другата страна на границата? Как бяха посрещнати преселниците от местното население? Каква беше разликата да бъдат турци в Турция?

Години наред в Турция не е било споменавано за турците зад граница. Видяхме, че не само обикновените граждани, но и политическите и дипломатическите среди не знаеха нищо за съществуването на турците в България. Когато разказвахме за преживените трудности, виждах, че някои от тях ни съжаляват искрено. А други казваха: „Може ли за едно име да си оставиш къщата, работата?“. За реалността в Турция и ние не знаехме много. Благодарни сме на Аллах, че поне държавата ни прие и посрещна добре. През първите две години ни отпускаха пари за наема, а след това имахме възможност на достъпни за нас цени да си купим жилища. След 29 години мога да кажа, че българските преселници в Турция сега са с един среден статус в обществото. Наблегнаха на образованието и 80 процента от децата на преселниците завършиха висше образование и продължават по същия начин.

Да се върнем в България пак. Децата на тези, които се бориха тогава, се родиха в един съвсем различен свят. Изглежда, че си имат всичко. Но проблемите с идентичността са много дълбоки. Какъв е Вашият коментар по темата?

От 1991 година поддържам постоянна връзка с България. Всяка година по четири-пет пъти посещавам страната и следя от интернет новините. Възпитаниците на духовните училища са много полезни за запазване идентичността на населението. Завършилите тези училища познават и религията и езика си. Децата на тези, които гледат турски канали вкъщи, говорят перфектно езика. А в основата пък се забелязва липсата на едно качествено образование. Нямат култура на писане на книжовен турски език. Забелязва се, че постепенно се отдалечават от религията. В много селски джамии зад имама кланят само един-двама. Тоест липсата на религиозност в семействата е повлияла и на младите поколения. Има и документи, доказващи, че през 1989 година първо са „прогонени“ тези, които имат турско и мюсюлманско самосъзнание. Броят на преселилите се в Турция от 1989 година досега е близо 600–700 хиляди души. И така, това е резултатът от решенията на диктаторския комунистически режим. И днес продължава миграцията от България към Турция.

Ако трябва да направите един анализ, как мислите – от 1989 година досега турското мюсюлманско население в страната успя ли да постигне някакъв напредък?

В демократичния период в България се появи една анархия. Управляващите видяха като плячка държавното имущество и го ограбиха, а обикновеното население беше опиянено от свободата. Тези, които не можаха да си вземат турски визи, се насочиха към Европа. А страхуващите се от работа останаха по домовете си. Една шепа турци и мюсюлмани успяха да заживеят като мюсюлмани и турци, но това е много малък процент. Демокрацията беше като широка риза за българското общество. А голяма част от мюсюлманското население не можа да се възползва от това благо.

За да опазим мюсюлманската идентичност, ние бяхме готови да жертваме живота си. Защото, както казах, човек без идентичност е едно нищо. Едно сухо „Турчин съм, елхамдулиллях, мюсюлманин съм“ не значи нищо. Ако си турчин, ще говориш езика си и ще бъдеш духовно на това ниво. Ако си турчин, ще носиш турско име, когато някои си слагат български имена, „за да се докажат в очите на някого“, това е предателство към етноса, към който принадлежиш. Не е голяма работа и да си пуснеш маникюр, имитирайки другите... Ако си мюсюлманин, това не става само с посещаването на джамията по време на байрама. Ислямът си има основи. Не е лесно извън Турция да се живее като мюсюлманин и с турско самочувствие, наясно съм и с това. Но щом си избрал тази страна за родина, ще защитаваш конституционните си права. Животът се състои от борба. Дори да е избираема подготовка, ще учиш майчиния си език. Ще наизустиш сури от Корана, поне толкова, колкото да кланяш пет пъти намаз. Когато посещаваш гробовете на предците си, ако не можеш да четеш сура Фатиха и Ихляс, какъв е смисълът от посещението тогава? Ако заставаш без абдест на погребението на родителите си, по-добре ще е да се откажеш от тази религия.

Какви са съветите Ви за запазването на турската идентичност ни?

Съветът ми към младежите е да бъдат себе си и да се възползват от правата и възможностите на страната, в която живеят. Другите, представителите на другите религии и етноси, рано или късно ще те пренебрегнат. Видяхме каква беше участта на интелектуалците от София. Никой от тях не успя да създаде щастливо смесено семейство. След време започнаха да се развеждат, а при тези, които не се разведоха, още от първо поколение децата им се смесиха. В такива смесени бракове в началото всичко изглежда розово, но после започват проблемите, когато на трапезата децата започват да пеят „Вятър ечи, Балкан стене“ и „Край Босфора шум се вдига“. Ще съжалявате за това, но предците ни са казали, че това съжаление не помага.

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ: ЮЗЛЕМ ТЕФИКОВА

Ролята на името при изграждането на личността в обществото

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ

Според ислямската религия имената са важни. Има предание, в което нашият Пратеник препоръчва имената с хубаво значение, като казва: *„Именувайте децата си с имена, които имат хубаво значение“*. От ислямска гледна точка няма нещо, което да забранява или да задължава даването на определен вид имена, достатъчно е само тяхното значение. На пръв поглед всички имена са безупречни и с хубаво значение.

Според твърдения на някои учени имената оказват влияние и върху развитието на личността, тъй като значението на името влияе върху характера на човека, на когото принадлежи. Дори според имената и рождените дати се предсказва бъдещето на човек, което е в противоречие с ислямската религия.

Значението на името е много важно при определянето на идентичността на човека. Защото от самото име може да се разбере етническата, религиозната, културната, дори и гражданската принадлежност на личността. Много добре се знае, че това са основните фундаменти и елементи, които изграждат идентичността на определена личност. Това е една от основните причини, поради която някои известни учени смятат, че да се асимилира определено малцинство, или казано по друг начин, да се приобщи към мнозинството, трябва да се започне от името. Неоспорим факт е, че във всяко общество, в което има малцинство, под една или друга форма съществува асимилационен процес, който цели приобщаването на това малцинство към макрообществото. Осъзнавайки това, властите в Народна република България замислят и осъществяват така наречения „възродителен процес“.

При първоначално запознанство или с чуване на определено име човек придобива представа за дадена личност – от какъв етнически и религиозен произход е. Разбира се същото важи и за това дали употребява свински продукти, алкохол и др. Дали се моли 5 пъти на ден, дава милостиня, помага на нуждаещите се, като това са общоприети ценности в световен мащаб. Особено голямо внимание се обръща на отказа от продукти, съдържащи свинско, като този фундамент на религията е залегнал толкова дълбоко в ежедневието на хората, че вече се е превърнал в културен елемент, което е вече религиозен, етнически и културен признак на принадлежност. Той придобива все по-голямо значение в нашето съвремие, като се вземат предвид процесите, свързани с ислямската религия и мюсюлманите в световен мащаб.

През втората половина на XX век асимилаторската политика на комунистическия режим доведе до всеизвестния „възродителен процес“, когато принудително са сменени имената на мюсюлманите с цел религиозна, етническа и културна асимилация, за създаване на едно общо атеистично общество. Този процес започва през 60-те години на миналия век и продължава до разпадането на комунистическия режим в България.

Както бе споменато по-горе, чрез смяната на имената се отнемат идентичността и ценностната система на обществото. С това бе направен опит да се изкоренят човешки ценности като религията, езика, културата и традиционния бит на мюсюлманите. Като цяло духовните ценности бяха разрушени.

Това е осъзнато от мюсюлманската интелигенция и е основна причина за борбата срещу този процес, дори с жертване на живота заради името. Защото мюсюлманите са знаели, че след като отнемат имената им, се отнемат и религията, етническата принадлежност и културата им. Това е било борба не само за името, но и борба за съхранение на религия, етнос и култура. Хората искали да бъдат себе си, със своята религия, етнос, култура и бит. Да бъдат приети в обществото такива, каквито са в действителност. Както е казал светецът Мевляна: „Бъди такъв, какъвто изглеждаш, или изглеждай такъв, какъвто си“. Тоест бъди себе си и като религиозна, и като етническа принадлежност. Или казано с други думи, всеки да се самоопредели по своя воля.

От 90-те години на миналия век до днес хората започват да отдават все по-голямо значение на етническата, религиозната и културната си идентичност. Все повече се говори и за плурализъм и глобализация. Защото няма хомогенно общество, което да е изолирано за другите. В Европа „другият“ и „различният“ се приемат като богатство на обществото.

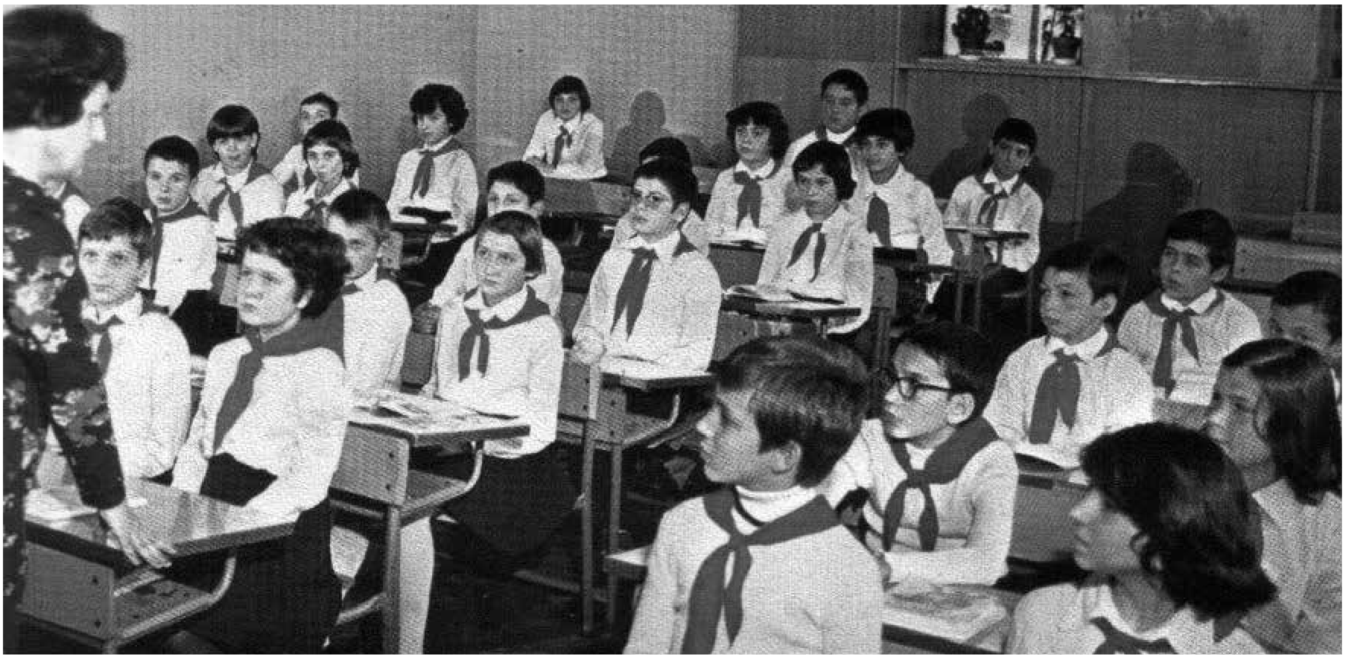

КОГАТО ИСМАИЛ СТАНА САМУИЛ…

ДЖЕМАЛ ХАТИП
ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ИЗДАТЕЛСТВО“

Когато Исмаил се родил, баща му го взел в прегръдките си, чел езан в дясното му ухо и икамет в лявото, после казал три пъти: „Нека се наричаш Исмаил“. От този ден насетне всеки така го познаваше. Така го наричаха майка му, баща му, роднините и комшиите му, та дори и селската акушерка, която беше ябанджия в селото.

Времето минаваше. Исмаил порасна и като всяко нормално дете трябваше да отиде на училище. Когато настъпи този ден, той не можеше да стои на едно място от вълнение и радост, това беше денят, в който за първи път щеше да пристъпи прага на селското училище. Рано сутринта заедно с баща си се качиха при директора, за да го запишат в първи клас.

Директорът беше набит човек на средна възраст и още от пръв поглед личеше строгостта в лицето му.

– Минете и седнете – каза той, като им посочи мястото, където трябваше да седнат. – Име, презиме и фамилия на ученика?

– Самуил Андреев Кичуков – отвърна бащата на Исмаил.

Малкият Исмаил изведнъж се стресна и погледна учудено към баща си. Кой беше този Самуил? Та нали него щяха да записват днес? Откъде пък се появи този Самуил?! Наведе се лекичко към баща си и с треперещ глас попита:

– Татко, и мен ще запишеш, нали?

Баща му нежно го погледна в очите и поклати глава в знак на съгласие, без нищичко да каже. Не след дълго завършиха със записването и излязоха навън.

Исмаил беше неспокоен, дори се разплака. Откога чакаше този ден! Колко щастлив беше, че ще отиде заедно с приятелите си на училище! А сега баща му беше записал някакъв си Самуил, а него – не!

Виждайки състоянието му, баща му се наведе над него и тихичко каза:

– Исмаиле, нали теб записахме, сине, недей да плачеш!

Малкият Исмаил не разбираше какво става… Как така са го записали, та нали той самият чу баща си… Самуил беше казал…

Така, с объркани чувства, се прибраха вкъщи. За първи път тази вечер той разбра, че имал и друго – второ име, за което никога преди не беше чувал. Първото му име беше това, което той знаеше и много обичаше, а второто му име – онова, което други му го бяха сложили и никой не го знаеше – Самуил.

Още от самото начало Исмаил не обикна новото си име. Наистина между двете имена имаше само една различна буква „у“, но все пак това име не беше негово, то беше чуждо.

През първия учебен ден всичките му приятели бяха там, но по име никой с никого не се познаваше, затова всеки се стараеше да наизусти колкото се може повече от новите

имена на приятелите си. Така минаха цели четири години след този странен ден. Исмаил вече беше четвъртокласник. Всички в училище вече знаеха „името му", даже и прислужничката го наричаше Самуил. Но когато излизаха от училище и се прибираха вкъщи, всеки се казваше постарому: Альоша ставаше Али, Къдра – Кадрие, Самуил – Исмаил, и т.н. Но сред толкова много нови и стари имена понякога се случваха и „инциденти"...

Един ден през голямото междучасие „Самуил" беше отишъл до училищната чешма, която се намираше под голямата върба на двора. И докато пиеше вода, някой от другата страна на двора започна да маха с ръка и да вика: „Исмаииииил! Исмаииииил!". Само за няколко секунди той забрави, че се намира в училищния двор, и също с висок глас отвърна: „Дааа, тук съм!". Веднага след това усети по врата си горещината на два-три силни шамара и преди да е забелязал кой стои зад него, две здрави ръце го сграбчиха и започнаха да го влачат към директорската стая.

Какво ставаше? Къде и с какво беше прегрешил малкият „Самуил"?

Не след дълго разбра, че човекът, който го дърпа и влачи към дирекцията, беше самият директор. След него дойдоха и още двама-трима от учителите, сред които беше и учителката на Исмаил – извинете – на „Самуил". Горката жена беше толкова изплашена, с просълзени очи гледаше към Исмаил и като че ли се питаше: „Какво си сторил, детето ми, та те влачат като престъпник по училищните коридори!?"...

Високият глас на директора зададе поредния въпрос:

– И какво било твоето име, кажи ми сега да видим!

Исмаил:

– Самуил, другарю директор!

– Неее! Чух, че си имал и друго име. Та нали приятелят ти го каза? Кажи ни сега, та един път и от теб да го чуем.

– Но, другарю директор, аз не съм казал нищо, приятелят ми ме повика, аз нямам вина за това...

Този път директорът сърдито удари с двете си ръце по масата пред него, дръпна я встрани и се приближи до Исмаил, после с престорено мил глас каза:

– Виж, детенце мое, щом като знаеш добре името си, защо тогава отвръщаш на приятеля ти, който те вика с друго, „чуждо" име? Тази вечер кажи на баща си утре да дойде в училището, пък и него да попитаме как се казваш ти...

Бащата на Исмаил не отиде в училището на другия ден. Не че се страхуваше – доста зает човек беше, работеше денем и нощем, за да прехранва семейството си. Затова на негово място дойде Исмаиловият дядо. Влезе в дирекцията и остана там около половин един час, после излезе и каза:

– Хайде, Исмаиле, да си тръгваме.

Исмаил умираше от любопитство. Какво ли беше казал директорът на дядо му? Накрая не издържа и попита:

– Дядо, какво ти каза другарят директор?

Дядо му се усмихна и отвърна:

– Каза ми: „Афферин, другарю Ариф! Машаллах! Внукът ти все още не е забравил как се казва!"...

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

Отговаря заместник-главният мюфтия Ахмед Хасанов

Господин Хасанов, колко са имамите в България, работещи под контрола на Главно мюфтийство?

Към момента Главно мюфтийство работи с около 1030 имами, от които 630 са на заплата, а останалите работят на доброволни начала.

С какво образование са те?

Една част от имамите са завършили висше образование, друга част са дипломирани от средните духовни училища и от годишните курсове за имами в с. Устина и в Шумен, а някои от тях са пенсионери, които са получили религиозни познания по време на социализма от семействата си и от дълги години изпълняват длъжността имам. Дипломираните от Висшия ислямски институт (ВИИ) в София са 91, от средните духовни училища в България – 88, завършилите курсовете за имами в с. Устина и в Шумен са 116, а останалите са пенсионери с религиозни познания, които изпълняват длъжността имам по населените си места.

А колко от тях са обучавани в чужбина?

Броят на тези, които са завършили в чужбина, е 19.

Кои са държавите, в които са получили образование тези имами?

Държавите, в които са завършили тези имами, са Република Турция, Кралство Саудитска Арабия и Йордания. Разбира се, завършилите религиозно образование в чужбина може да са повече, но в системата на Мюсюлманско изповедание работят само 19 имами с дипломи от чужбина.

От някои политици в медиите се създава впечатлението, че масово всички имами се дипломират в чужбина, обаче се оказва, че не е така. На какво се дължи това според Вас?

Няма да е пресилено, ако кажем, че най-предпочитаното висше учебно заведение от нашите имами е Висшият ислямски институт в София. Тези имами, които имат диплома например от Саудитска Арабия или друга държава, впоследствие се явяват на приравнителни изпити във ВИИ.

СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА НА МЮСЮЛМАНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – МЕЖДУ ТРАДИЦИЯТА И МОДЕРНОСТТА

ГЛ. АС. Д-Р ЙЕЛИС ЕРОЛОВА,
ИЕФЕМ-БАН

"

При мюсюлманите изборът на име е знак за религиозна принадлежност и е свързан с кораничната традиция.

Важен момент от социализацията на новороденото дете – както при мюсюлманите, така и при християните в страната – е изборът на име. Имената на мюсюлманите в България по-често биват дискутирани в публичното и научно пространство в контекста на насилствените им замени с български през XX. в., отколкото от гледна точка на запазването или промените на традициите, свързани с тях. Независимо от проведените асимилационни политики и т.нар. „възродителни процеси", провеждани през различни периоди в близкото минало, т.нар. „мюсюлмански" турско-арабски и персийски имена продължават да се използват неофициално в мюсюлманските и местните общности до 1989 година. След 1990 г., в условията на демократичните промени, по-голяма част от мюсюлманите в страната възстановяват официално собствените си имена. Значителна част от преселените през 1989 г. в Турция, притежаващи двойно гражданство, запазват българските си имена в българските си документи за самоличност, а в турските документи за самоличност запазват собствените си имена,

но най-често избират нови фамилни имена по различни признаци.

На фона на тази динамика в историята на личните собствени имена на мюсюлманите български граждани бих искала да обърна внимание върху по-различен аспект, а именно – върху именуването между традицията и модерността. Чрез него детето получава лична, полова, религиозна и етническа идентификация. В миналото практиката е била името на детето да бъде избирано на третия ден след раждането му, като през периода на социализма се налага изискването то да бъде избрано и регистрирано до 24 часа. При мюсюлманите изборът на име е знак за религиозна принадлежност и е свързан с кораничната традиция. Най-често срещаното име, в съответната му турска и българска езикова форма, е: при мъжете – Мехмед (Mehmet на книж. тур. ез., производно на името на Пророка Мухаммад); а при жените – Фатме (Fatma на тур. ез., производно на името на дъщеря му Фатима). Също така често срещани са мъжките имена Ахмед и Исмаил и женските, съдържащите частиците „гюл", „нур" и „сев". Друга практика, свързана с конфесионалната традиция, е: ако детето се роди в деня на определен празник в мюсюлманския календар – тогава то се именува по името на празника, напр. Кадрие, Кадир, Байрам. Религиозните обреди по именуването на дете след раждането му отпадат през близкото минало, като през последните 20 години в определени райони на страната са възстановени. След като се роди, в традиционната култура в някои райони, детето се отнася в джамията на третия или на седмия ден, където местният ходжа казва молитва и три пъти произнася името му в ушите му – „за да си го чуе". Изборът на „мюсюлманско" име е широко популярно и това може да бъде свързано с по-старо вярване сред мюсюлманите в България, че „когато умрат Аллах, ще ги познае и приеме по имената им, които са споменати в Свещения Коран".

Изборът на име също е повлиян и от именната система на близките родственици. По традиция, запазена и до днес в някои райони на страната, свекърът и свекървата избират името на внучето си, като в много случаи то повтаря тяхното име изцяло, частично или първата му буква, съответно според пола им. В някои родове се наблюдава редуване на едни и същи имена при различните поколения, напр. Шабан (прадядо), Кемал (дядо), Шабан (баща), Кемал (син). В многодетните семейства първородните деца от мъжки и женски пол първо се именуват на свекъра и свекървата, а след това на следващите близки родственици. Така например Фатме, родена през 30-те години на XX в., носи името на починалата си леля по майчина линия. В някои семейства и до днес е възможно да възникне конфликт, ако името на детето не е съобразено с мнението на по-възрастните. През 30-те години на XX в. започват промени на именния фонд, които се засилват към 70-те години. Също така се наблюдава тенденция към избор на неофициално второ лично (мюсюлманско) име по различни причини – например в ситуация на смесени бракове с други мюсюлмани Ариле/Алиме, Пеим/Феим или по други причини – нехаресване на името или неразрешаване от местните власти. Друга практика при някои мюсюлмани в Северна Централна България е изборът на име с предпазваща сила в семейство, в което децата умират. Детето, което оцелее, се нарича Куртнеби (или Куртвели и т.н.), като представката „курт", в прев. от тюркски „вълк", носи апотропейно значение, т.е. има защитна функция. Тази практика днес не се спазва.

От 80-те години на XX в. и особено днес се предпочитат по-модерни и нови имена, които повече имат етническо или светско, отколкото религиозно съдържание, което по-ясно личи при женските имена. Имена като Айше, Фатме и др. се смятат за остарели, навлизат имена като Сибел, Селин, Мелиса, Филиз и др. В някои мюсюлмански семейства след 1990 г. децата се именуват както със стари или с нови турско-арабски имена, така и с английски и испански. Например в едно семейство децата могат да получат различни по произход имена като Хасан и Джесика. В случаите на преселниците ни първа генерация в Турция често се избират нови турски фамилни имена по името на родните места (Туналъ, Родопоглу и пр.), по поминък (Киремидчи, Бюрекчи и др.), на известни личности (напр. популярния актьор А. Ъшък и на небезизвестната богата фамилия Коч). Новите генерации в преселническите семейства се ориентират към избор на имена за децата си с по-религиозно или по-светско звучене, отколкото да се съобразяват с традициите от България.

Днес все повече влиянието на свекъра и свекървата при избора на име на внучето им отпада, особено в случаи на миграция и смесени бракове с немюсюлмани. Родителите именуват децата си според религиозните си убеждения, етническите и семейните си традиции, но също така се влияят и от звездите от телевизионните сериали, музикалния и филмовия бранш. В условията на глобализация, интензивни културни трансфери и мобилност на населението именният фонд на мюсюлманите в България ще продължи да се хетерогенизира, а традиционните му характеристики ще продължат да отпадат.

СТОЙНОСТТА НА МЮСЮЛМАНСКОТО ИМЕ като израз на гордост от принадлежността към исляма

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ТЕФСИР НА 33-ТИ АЙЕТ НА СУРА ФУССИЛЕТ

Д-Р СЕФЕР ХАСАНОВ ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

Посоченият айет представлява възхвала от Аллах по адрес на призоваващите към религията, подчинили се на заповедта Му: ***„Призовавай към пътя на своя Господар с мъдрост и добро наставление, и спори с тях по най-добрия начин. Наистина, твоят Господар по-добре знае кой се е заблудил от Неговия път, както и по-добре знае напътилите се“*** (ен-Нахл, 16: 125). Възхвалата е изразена с риторичния въпрос „кой“ със значение на „никой“, като по този начин слушателят се принуждава вътрешно да признае, че няма друг с по-прекрасни слова от онзи, който призовава към Аллах, върши праведни дела и открито заявява, че е мюсюлманин.

Айетът е меккански и като такъв е низпослан в среда, в която мюсюлманите са били малцинство и са били подложени на подигравки, обиди, унижения, несправедливости и провокации. Съответно на дневен ред е стоял въпросът какъв трябва да бъде отговорът на тези грозни, най-вече вербални посегателства. И Аллах низпослава отговор с думите: ***„И кой е с по-прекрасни слова от онзи, който призовава към Аллах, върши праведни дела и казва: Наистина, аз съм от мюсюлманите“.*** Това е отговор, който провокира вниманието на слушателите с идеята за най-прекрасните слова, която е водеща тема в социалния и културен живот на арабите по онова време. С този айет ислямът поставя нова мяра за красотата на словото, при която основна роля играе не само изказът, а и тематиката, и цялостното със-

„И кой е с по-прекрасни слова от онзи, който призовава към Аллах, върши праведни дела и казва: Наистина, аз съм от мюсюлманите.“

"

Криейки принадлежността си към исляма, вярващият лишава другите от възможността да научат за източника на мъдрите му думи и праведни дела и по този начин да се насочат към Аллах.

тояние на изричащия думите от гледна точка на съпричастността му към посланието, залегнало в тях. Красотата на думите е представена като функция на призива към Аллах, съчетан с вършенето на праведни дела и декларирането на ислямската идентичност с думите: „Наистина, аз съм от мюсюлманите“. И въпреки че откритото заявяване на принадлежността към исляма е вид праведно дело, то е изрично споменато, с цел да се акцентира върху важността му, като израз на възвишено душевно състояние, произтичащо от вярата в Аллах, и за да се подчертае, че мюсюлманинът винаги трябва да посочва принадлежността си към исляма като източник на мъдростта и праведността си.

Думите „Наистина, аз съм от мюсюлманите“ започват с изразяващото затвърждение наречие „наистина“, взимайки се под внимание положението на слушателите – идолопоклонници, които са изпълнени с предразсъдъци към исляма. Те не могат да повярват, че човек, който говори мъдро и върши праведни дела, може да е мюсюлманин, или пък, че един мюсюлманин, въпреки гоненията, на които е подложен, ще посмее да разкрие самоличността си.

От айета ясно се разбира, че дори човек да представя ценностите на религията с мъдри слова и да върши продиктувани от вярата добри дела, то в случай че не заявява открито принадлежността си към исляма, т.е. не споменава причината за думите и делата си, той не влиза в числото на хората с най-прекрасни слова. Криейки принадлежността си към исляма, вярващият лишава другите от възможността да научат за източника на мъдрите му думи и праведни дела и по този начин да се насочат към Аллах. Словата „Наистина, аз съм от мюсюлманите“ може да се изрекат както с езика на думите, така и с езика на поведението. Следователно всяко нещо, което разкрива идентичността на мюсюлманина, без значение дали става въпрос за представянето му с мюсюлманско име, начина му на обличане или извършването на действие, характерно само за мюсюлманите, минава на мястото на думите: „Наистина, аз съм от мюсюлманите“.

В айета като мяра за красотата на словото се посочва вярата в Аллах, проявяваща се в предаването на религията с мъдри и подходящи думи, придружени от праведни, потвърждаващи думите дела и открито заявяване на принадлежността към Аллах с име, облекло, обноски и начин на мислене. Призоваването към религията, подкрепено с дела и израз на гордост от принадлежността към нея, е представено като най-прекрасни слова с основната цел да се изтъкне приемливостта и високата му стойност при Аллах.

Думи с ухание на рози

Място, в което мечтите се сбъдват,
където уханията са прекрасни,
където всичко е безкрайно,
където любовта продължава –
вечна, истинска, невинна...

Може би мислиш, че не го заслужаваш?
Знам, че копнееш за него,
знам, че плачеш нощем заради грешките.
Но заслужи го, помъчи се, постарай се.
Нищо не се печели без сладка борба, без усилие.

Знай, че единственият начин да стигнеш е
обичта...
искреността...
отдадеността...
към Всевишния Аллах.

Не се тревожи,
ти си ценно, прекрасно създание за Него.
Чака да решиш, да се осъзнаеш.
Както когато майката се ядоса,
но продължава да обича рожбата си.

Това е обичта, човече.
Тя е истината,
тя винаги побеждава.
Бъди победител!

ДИДЕМ АКТАШ,
възпитаничка
на Висшия ислямски
институт – София

ИМЕНА И ИДЕНТИЧНОСТ
НА МЮСЮЛМАНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ДОЦ. Д-Р МИЛА МАЕВА, ИЕФЕМ-БАН

Индивидите се самоопределят въз основа на различни белези: произход, език, непосредствено свързаното с него име, религия или обичайно-обредна система. Тези белези, от една страна, се възприемат като придобити по рождение, а от друга, са подложени на субективното тълкуване на своите носители. Особено важно място в процеса на самоопределение заемат имената. Те отразяват принадлежността на индивидите към определена родствена, локална или религиозна група, показват мястото им в културата, техните позиции и взаимоотношения вътре както в собствената група, така и в обществото. Имената създават не само чувството за общност и подпомагат сплотяването, но същевременно я разделят от другите, които носят чужди имена. Тъй като имената се намират в пряка зависимост от езиковата принадлежност на индивидите, те чертаят граници, което определя важността им за членовете на дадена група.

Затова и политиката на българската държава, която повече от век се опитва да смени имената на мюсюлманите в страната, се възприема много трудно от тях. Преименуванията са многобройни и обхващат различни етнични

общности, като целта им е приобщаване към българската държава. Първият опит е непосредствено след Руско-турската война през 1877–1878 г. и засяга ограничен район. След Балканската война през 1912 г. броят на мюсюлманите се увеличава, като в границите на страната са включени големи части от Родопите. Този исторически факт се свързва с масова насилствена смяна на имената и покръстването на населението. Следват нови смени на имената на част от мюсюлманите през 40-те години. След проведената идеологическа подготовка, през 1962 г. отново започва такъв процес. Това прекръстване е особено жестоко и е свързано с намеса на армията, на тайната полиция, на специални полицейски сили и паравоенна подкрепа. Неопределен брой българи мюсюлмани, които отказват да си сменят имената, са убити, съдени или изпратени в Белене. Ново преименуване на мюсюлманите започва през 1970 г. и трае чак до края на десетилетието. Най-масова е смяната на имената в края на 1984 и началото на 1985 г. За много кратко време са преименувани близо половин милион мюсюлмани в различни части на страната. Преименувани са дори и мъртвите. Смяната на имената е част от един по-цялостен т.нар. „възродителен процес", по време на който тоталитарният режим в България се опитва да унищожи всички онези елементи на културата на мюсюлманите в страната, които са свързани с ислямската обредна система и религиозните ценности. Според управляващите само по този начин може да се преодолее сблъсъкът между „социалистическата реалност" и традиционния начин на живот на мюсюлманите, остатък от стария „капиталистически строй". Затова са набелязани и редица конкретни мерки – утвърждаване на новите български имена, преодоляване влиянието на исляма чрез системна политическа работа с имамите, изграждане на единни общи гробища, забрана на традиционните дрехи и музика, пресичане на обрязването и свързаните с него празници, строго санкциониране на сюннетчиите и родителите, които обрязват децата си, и т.н. Така заедно с налагането на новите български имена БКП забранява мюсюлманските обичаи и обреди, слушането на турска музика, носенето на традиционно облекло и започва разрушаването на джамии или поне на минаретата им. Като противовес на старите обреди се налагат нови – граждански, свързани с даване на име на детето, граждански ритуал за сключване на брак или при смърт.

Как мюсюлманите в страната възприемат случващото се? Именно значимостта на името в тяхното самоопределяне е предпоставка за негативното им отношение към преименуванията от страна на държавата в периода 1984–1985 г. За тях имената са белег преди всичко на религиозна принадлежност. Смяната на турско-арабските със славянски и християнски имена се възприема като опит да се отнеме един от основните прерогативи на семейството – монополът върху избора на имената на неговите членове. Мюсюлманите в страната осмислят този акт като нахлуване на държавата в една априори интимна среда, като нарушаване на личното пространство и като потъпкване на свободата им. Важността на името се дължи и на традиционния ислямски възглед за връзката на името с вярата на човека и използването му като свидетелство за изповядваната от него религия. Травмата от преименуването се определя като основна причина за напускане на родината и заселване извън страната. Освен всекидневно значение името отразява и принадлежност към определена общност – в случая към мюсюлманската. Получили го не само от родителите си, но и от ходжата/имама, хората вярват, че мюсюлманските имена отварят пътя им към Аллах и само така ще могат да бъдат със своите близки и роднини след смъртта в отвъдния свят. По тази причина дори в някои райони на България се отказва погребение на починали в мюсюлмански гробища, ако не носят мюсюлмански имена или нямат ритуални такива. И още един интересен пример – в някои райони на страната със славянски и християнски имена се наричат онези момченца, които още не са обрязани. За родните им те все още принадлежат към чужда религиозна група. Това показва връзката между сюннета, името и личностната идентификация. Така едва след обрязването момчето вече официално получава мюсюлманското си име и се приобщава към религиозната си общност.

ЛИЧНИТЕ ИМЕНА ПРИ ПРОТЕСТАНТИТЕ

ГЛ. АС. Д-Р МАГДАЛЕНА СЛАВКОВА, ИЕФЕМ-БАН

След промените през 1989 г. съществуват случаи, при които хора от мюсюлманските общности стават евангелисти и посещават протестантска църква, ръководена от духовен водач, наречен пастор. При изповядващите исляма общото вероизповедание, празници и ритуалност, турският език и турско-арабските имена ги консолидират. Отношението към мюсюлмани, които приемат протестантската религия, е най-често негативно и на тях се гледа с недоверие от останалите членове на общността. Всички евангелисти се мислят за „сектанти". Протестантите са обединени в множество самостоятелни общности. Тези, които имат сходства в учението си и практикуват еднакви ритуали и служения, образуват деноминация. Те са методисти, конгрешани (известни и само като евангелисти), баптисти, адвентисти (или съботяни), петдесятници, йеховисти. В евангелските общности се включват хора от различни етнически общности, независимо от техния социален или икономически произход, както и без значение каква религия са изповядвали преди това.

Най-важният момент, след който се променя животът на човека, взел решение да се присъедини към евангелската общност, е кръщението. То ознаменува скъсването със стария начин на живот, приемането в религиозно-социалната общност и обещанието да се спазват препоръките на църквата и нейния духовен лидер. Приемането на евангелското покръстване, освен върху начина на живот, оказва влияние и върху практиките по именуването. При всички религии името се възприема като символ за вярата на човека. Името се определя от семейството. Понякога дори до самото раждане на детето името се пази в тайна от суеверие да не се случи нещо лошо. Евентуалната смяна на името се приема за трагичен и кризисен момент, защото се нарушава принадлежността на човека към семейството и рода. Евангелската религия обединява хора, които имат право да запазят своята етническа идентичност, представяна чрез личното им име, както и могат да извършват проповеди, да се молят на майчиния си турски език, ако принадлежат към

> *Родителите не могат да повлияят върху избора на собствените си лични имена, но те имат възможност да изберат „божие“ име за наследниците си.*

тази общност, и да четат Библията също на турски език. Протестантите вярват, че не името, а поведението на новопокръстените е доказателство за изпълнението на религиозните задължения и отговорности. Тъй като кръщението при тях се случва в зряла възраст, когато човек взима съзнателно решение да се присъедини към протестантската общност и поема личната отговорност да промени своето поведение към по-добро, то промяната на името не е необходима. Членовете и посетителите на евангелските църкви носят различни имена: те могат да се казват Димитър, Лиляна, Ахмед, Мехмед, Юксел, Селим, Сунай, Гюла, Айше, Фатма и други. При някои общности е разпространена практиката на „двойното име“ – едно официално за пред другите и едно собствено, с което са известни сред своята си група. Така например мъж може да се казва Иван (официално), но сред общността да е известен като Рамадан. Тази практика се запазва след преминаването към евангелизма. Най-съществена промяна се случва при децата на евангелистите, за които се избират „библейски имена“. Родителите не могат да повлияят върху избора на собствените си лични имена, но те имат възможност да изберат „божие“ име за наследниците си. Сред често срещаните собствени имена са Исус, Христос, Моисей, Анна, Езекил, Йосиф, Елисей, Мария, но тази практика навлиза по-бавно при бившите мюсюлмани, отколкото при бившите православни християни. Това се дължи на факта, че имената при православните са по-близки по произход до тези при протестантите, водещи началото си от Библията, отколкото при мюсюлманите, при които произходът на имената е свързан с Корана. При семейства с повече деца някои от тях се кръщават на бабите и дядовците, а другите се именуват с библейски имена.

Важен момент е представянето на новороденото в църквата. В някои случаи ритуалът се нарича „предаване на дете“. Смисълът е в това, че от този момент нататък то се предава в ръцете на Исус Христос и ще бъде закриляно до момента, в който по собствена воля избере евангелското кръщение. „Представянето“ или „благословията“ на детето замества традиционния ритуал. Чрез благословията на пастора и добрите пожелания на останалите членове на общността то се „предпазва“ от бъдещи несполуки и нещастия. Неразделна част от празника е посрещането на гости в дома на щастливите родители. На богато наредена трапеза се събират роднини, вярващи от евангелската църква и други гости като пастора и неговото семейство. Проповедта на лидера, който благославя детето, е най-важната част от цялото тържество. През цялото време на щастливото събитие звучи евангелска музика и присъстващите пеят духовни песни. Макар и по-рядко, се срещат случаи, в които се прави едновременно традиционно кръщаване съгласно ислямските ритуални практики и заедно с това се извършва благословия на дете в евангелска църква, въпреки че тези действия не се толерират от духовните водачи. ❁

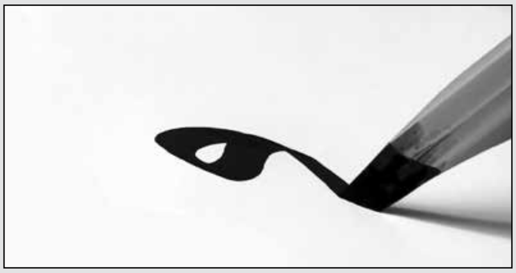

Как и какви имена да се дават на новородените?

Изхождайки от повелята на Пратеника Мухаммед (с.а.с.), че най-добрите имена са онези, които са производни на „абд“ или „хамд“ (като Абдуллах и Ахмед), мюсюлманите трябва да дават на децата си традиционни мюсюлмански имена. Защото името не е само етикет на човека, а определя неговата идентичност. Поради тази причина мюсюлманите трябва да избират имена, които не противоречат или размиват тяхната идентичност. Пратеника (с.а.с.) е казал: *„В съдния ден хората ще бъдат призовани по имена, затова си избирайте хубави имена“.*

От сюннета на Мухаммед (с.а.с.) е при даване на име на новороденото да се чете езан и икамет, да се коли акика курбан и да се раздава садака.. ❁

Фетвата е издадена от Комисията по фетва към Висшия мюсюлмански съвет.

Да обичаш заради Аллах

(Действителен случай)

Двамата се бяха запознали на един мевлид в джамията, когато Мехмед го попита дали може да научи децата му да четат Коран. Радостен, имамът, който дълги месеци чакаше някой да се обърне към него с подобна молба, каза, че точно това му е работата. Радостта му не беше по-малка от тази на човек, който е бил бездетен в продължение на дълги години и неочаквано е бил благовестен с идването на дете, защото и тъгата му беше същата. Имамът чакаше с нетърпение времето за първия урок.

И ето че то най-сетне беше дошло. След няколко седмици децата вече можеха да четат Коран и да изпълняват намаз. Не след дълго и Мехмед започна да кланя намаз. Да, той вече беше от хората, които редовно посещаваха джамията.

Когато започна ремонтът ѝ, Мехмед беше сред малкото, които не жалеха труда си и неуморно помагаха. Но към края на реставрационните дейности той беше доста изморен и изнервен. Точно тогава шейтанът беше решил да го скара с имама, вълпявайки му, че той винаги го е омаловажавал и не е зачитал мнението му. Без съмнение, шейтанът – явният враг на мюсюлманина, искаше да погуби спечелената награда от участието му в изграждането на джамията, като го накара да развали отношението си със своя брат мюсюлманин. Така и двамата щяха да загубят повече, отколкото бяха спечелили. Щяха да загубят опрощението на Създателя си. „Всеки понеделник и четвъртък делата се предоставят на Аллах и Той опрощава всеки, който не е съдружавал с Него, освен двамата, които са скарани. (И се повелява на меляикетата) Изчакайте ги, докато се помирят." (Муслим)

Мехмед вече се държеше студено. Избягваше да говори до момента, когато една вечер имамът го посети на работното му място с шоколад в ръка с намерението да се сдобрят отново. Поредният опит за сдобряване беше провален, само че този път имамът се връщаше към колата си със сълзи на очите и с болка в сърцето си, без да отговори и с дума на обидните твърдения от страна на Мехмед. Сега беше моментът всичко да приключи и той да го заличи от битието си. Но как би го направил, когато той го обичаше заради Аллах и също така знаеше, че като имам няма право да се сърди на никого. Очите плачеха, сърцето скърбеше, ала устата му не изричаше нищо, само шепнеше думите: „О, Аллах, аз го обичам заради Теб и няма да го намразя освен заради Теб. Прости му, прости ми и Ти".

Имамът плачеше, но и се усмихваше и благодареше, защото чувстваше сладостта на имана – да обича само заради Аллах. Може би Аллах искаше да изпита дали обичта му е била заради вярата му. „Нима хората смятат, че ще бъдат оставени да казват: „Повярвахме!", без да бъдат изпитвани?" (ел-Анкебут, 29: 2). А Пратеника на Аллах казва, че задължителният плод на истинската вяра, без която не ще можем да влезнем в дженнета, е взаимната обич заради Аллах...

Не само имамът, но и нито един мюсюлманин няма право да се сърди на своя брат мюсюлманин, когото е обикнал заради вярата му. В противен случай обичта му не ще бъде приета. Нека да се обичаме заради Аллах и да си прощаваме заради Него, ако искаме и Той да ни обича и опрости. Ако искаме да ни скрие под сянката си в деня, когато няма да има друга освен Неговата, и да ни дари с възвишения от светлина, които пейгамберите и шехидите ще пожелаят.

След известно време двамата се сдобриха отново, защото и Мехмед обичаше имама заради Аллах...

САЛИХ ХАЛИЛ
ТЕОЛОГ

Имам Ахмед ибн Ханбел

МУХАММЕД КАМБЕР ИМАМ, ЧЛЕН НА ВМС

В ТОЗИ БРОЙ ЩЕ РАЗГЛЕДАМЕ личността, оставила трайна следа в ислямската история, запазвайки една огромна част от ислямското научно наследство – хадис, фъкъх, тефсир и др. Това е имамът на ехл-и сюннет Ебу Абдуллах Ахмед ибн Мухаммед ибн Ханбел ибн Хилял ибн Есед еш-Шейбани. Той има роднинска връзка с Пейгамбера (с.а.с.), тъй като Низар ибн Меад е техен общ прадядо.

Майката на Ахмед ибн Ханбел се казва Сафийе, заченат е в гр. Мерв. Когато майка му е бременна, тръгва със съпруга си за Багдад, който по това време е войник в армията, и там го ражда. Той се ражда на 12 раби-ул-еввел 164/780 г. Баща му умира на тридесетгодишна възраст, когато Ахмед е едва на три години. Расте сирак, но до него стои една праведна и вярваща майка, която е негова опора и още от малък го възпитава на добродетели, като го изпраща при учител, при когото да учи Свещения Коран. Той още оттогава се отличава от връстниците си със своята памет и разбиране.

До петнадесетгодишна възраст наизустил Корана и много от сюннета на Пратеника (с.а.с.), обиколил учените в Багдад, след това тръгнал на обичайното за това време пътешествие (рихле), търсейки наука. Посетил всички тогавашни ислямски центрове: Куфе, Басра, Медина, Мекка, Йемен, Тебук, Дамаск, Египет, Алжир и стигнал чак до гр. Танжер, в днешно Мароко, а на връщане оттам минал през Триполи, Фустат, Мерв и накрая пак се върнал в Багдад, където живял до края на живота си.

Ахмед ибн Ханбел е взел наука от 440 учени, сред тях имало и една жена. Всички те били видни шейхове в областта на фъкъха, хадисознанието и останалите ислямски дисциплини. Сред тях са: Ебу Юсуф, Хушейм ибн Бешир, Исмаил ибн Улейе, Веки ибн Джеррах, Суфян ибн Уйейне, Ебу Дауд ет-Таялиси, имам Шафии, Абдурреззак ес-Санани, Исхак ибн Рахавейх и др. Всички тях ги обикаля с една-единствена цел – да събере сюннета на Пратеника (с.а.с.).

Имам Ахмед ибн Ханбел се жени чак на четиресетгодишна възраст, защото дотогава бил ангажиран с наука. Той става един от великите учени по хадис, дори основава мезхеб (правна школа). Пет пъти пътува от Багдад за поклонение хадж, като три пъти отива пеша. Единия път пътува с Яхя ибн Маин и в Мекка срещат най-големия учен от Йемен за това време – Абдурреззак, тогава Яхя му казва: „Аллах ни съкрати крачките до него, дал ни е препитание и ни е спестил един месец пътуване до Йемен, нека отидем и чуем от него наука, след като е тук, в Мекка, да се възползваме от него“. Тогава имам Ахмед отказва, казвайки: „Аз съм възнамерил още от Багдад, че ще отида до Сана (Йемен), и няма да си променя намерението“. И така се отправя след хаджа на път към Йемен. Свършват парите им, а Абдурреззак иска да им помогне, но той му отказва. Тогава иска да му даде поне пари на заем, той пак отказва. Работи като хамалин и с тези пари се препитава, докато е в Йемен.

Имам Ахмед става един от великите учени, към когото се устремяват хиляди ученици да търсят наука от него. Той е автор на сборника „ел-Муснед“, в който са събрани около 40 хиляди хадиса. Той самият казва: „Не съм записал хадис в сборника си, без да съм го приложил на практика, даже преди да запиша хадиса, според който Расулюллах (с.а.с.) си прави хиджама (вендузотерапия) и дава един динар на човека, извършил това, аз също си направих хиджама и дадох един златен динар“. В сборника си предава хадиси от 700 сахабии и от около сто и няколко жени. Освен на този велик сборник е автор още на книгите: „Превъзходството на сахабиите“, „ел-Илел“, „ез-Зухд“ и още десетки книги.

Имам Ахмед ибн Ханбел е възпитал едни от най-достойните ученици, сред които са: Веки ибн Джеррах, Абдуррахман ибн Мехди, Ебу Убейд Касим ибн Селям, Исхак ибн Рахавейх, синът на самия имам – Абдуллах, и не на последно място – двамата велики мухаддиси имам Бухари и имам Муслим.

Имам Ахмед е живял по времето на няколко управника от Аббасидския халифат и бил подложен на изпитания, дори бил задържан в затвора и изтезаван не за друго, а заради това, че поддържал тезата, че Коранът е словото на Аллах, а не творение.

Живял 77 години. В края на живота си се разболял и на 12 раби-ул-еввел 241/855 г., петък, сутринта починал. На погребението му присъствали хиляди, за да изпратят този достоен учен, който е погребан в град Багдад. Той е алим, предал на своите ученици огромен дял от ислямската наука, която стига до наши дни. Аллах да го дари с достойна степен в дженнета.

ГЛАВНИЯ МЮФТИЯ ПОСЕТИ БЪЛГАРСКИЯ ПОСЛАНИК В АНКАРА

По време на официалното си посещение в Анкара делегация, водена от главния мюфтия Мустафа Хаджи, посети посланика на Република България в Анкара г-жа Надежда Нейнски. Протоколната среща се проведе на 16 октомври в сградата на българското посолство в центъра на Анкара. Посланичката подчерта значението на добрите отношения между България и Турция и на предприемането на правилни действия в сферата на религиозната просвета. Главният мюфтия също отбеляза значението на религиозното образование за изграждането на мирно общество. Той благодари на посланичката за полаганите от нея усилия за развитието на отношенията между двете съседни страни.

НАУЧЕН ФОРУМ ЗА СВЕЩЕНИТЕ МЕСТА ЗА МЮСЮЛМАНИТЕ

Като част от инициативата „Седмица на джамиите“ на 19 октомври в София се състоя научен форум на тема „Свещените места за мюсюлманите в България“, организиран от Главно мюфтийство. Организаторите на форума са на мнение, че по темата за свещените места за мюсюлманите трябва да се говори много. Защото „там, където няма правилно тълкуване на религията, мястото му се заема от суеверието“, каза заместник-главният мюфтия Бирали Бирали, модератор на форума. В него участваха преподаватели от ВИИ, както и известни учени от БАН, както и, които са направили теренни проучвания в местата, приемани за свещени от мюсюлманите. А преподаватели от Висшия ислямски институт разгледаха въпроса за свещеността в исляма.

ТРАДИЦИОННА СРЕЩА С ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА АЛИАНСКАТА ОБЩНОСТ

Главно мюфтийство за поредна година организира официална среща вечеря с представители на алианската общност в България. Обичайно инициативата се провежда по време на месец мухаррем, който е месец с по-специално място в традиционния календар на алианите. Тази година срещата се състоя на 19 октомври в сградата на Главно мюфтийство в столицата. На нея присъства ръководството на Главно мюфтийство.

РАЙОННИТЕ МЮФТИЙСТВА ОТБЕЛЯЗАХА ДЕНЯ АШУРЕ

С празнично честване беше отбелязан денят Ашуре в Рудозем, Видин, Разград, Шумен, Кърджали, Добрич, Сливен, Пловдив и др. По време на честванията присъстващите бяха почерпени с традиционно приготвено ашуре. В организираната от Районно мюфтийство – Пловдив, програма по случай деня Ашуре пред централната джамия „Мурад Хюдавендигяр“ присъстваха и официални лица, сред които бяха заместник-кметът на община Пловдив, председателят на Общинския съвет, генералният консул на Република Турция в Пловдив и представители на руската, арменската, еврейската и италианската общност в града. В своето слово домакинът на инициативата, районният мюфтия на Пловдив Танер Вели, поясни, че „десертът ашуре е символ на споделянето, любовта, изобилието и благодатта. По тази причина се нарича още „гозба на мира“.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ПОСОЛСТВОТО НА САЩ ПОСЕТИХА ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

По покана на главния секретар на Главно мюфтийство Даниела Йонова-Слоудър, съветник по политическите въпроси, и Евгени Тодоров от политическия отдел към посолството на САЩ в София посетиха Мюфтийството. На срещата бяха обсъдени актуалните теми и проблеми около Мюсюлманското изповедание. Гостите от американското посолство изразиха притеснение от факта, че Главно мюфтийство не може да плаща заплатите на имамите, и надежда, че в най-скоро време ще се намери решение на този въпрос.